

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA
LETO 1931

ŠTEV. 1

Ustanovljena 1900.

Ustanovljena 1900

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Centrala:

Ljubljana, Dunajska cesta

Delniška glavnica: Skupne rezerve ca:
Din 50,000.000 Din 10,000.000

Poštna hranilnica podruž. Brzojavni naslov:
Ljubljana št. 10509 Banka Ljubljana

Telefon šte. 2861, 2413, 2502 in 2503.

Se priporoča za vse v bančno stroko
spadajoče posle.

Podružnice:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor,
Metković, Novi Sad, Novo mesto, Ptuj,
Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Ši-
benik, Gorica, Trst.

Priroda — naša učiteljica

(Iz govora* dr. Jos. C. Oblaka na kongresu Asociacije slov. turistov v Pragi.)

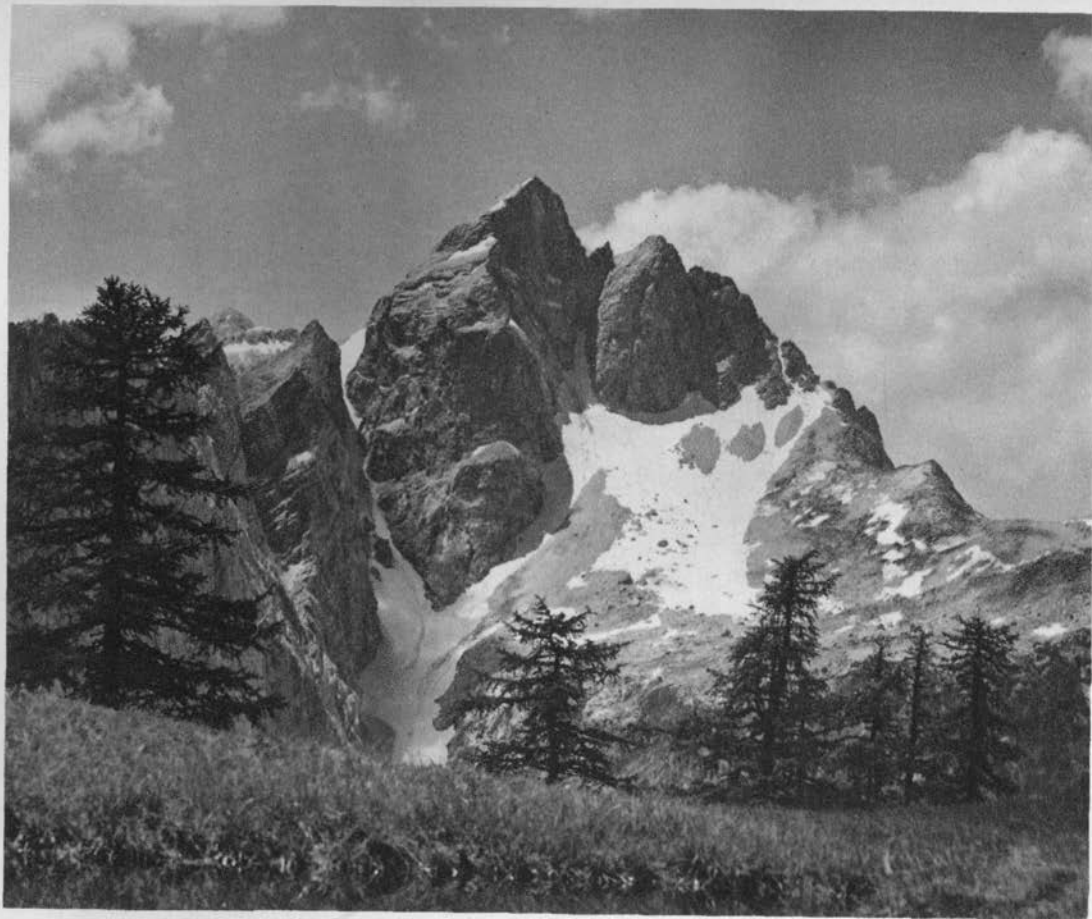
»Asocijacija slovanskih turističnih društev nam je ustvarila prvi slovanski parlament, v katerem se govorijo vsi slovanski jeziki; brez tolmača razumejo vsi udeležniki drug drugega. Tako se je glasil poleg poljskega, češkega, bolgarskega, srbohrvatskega tudi jezik obeh slovanskih Benjaminov: lužiško-srbski in slovenski.

Ta parlament je rodila nam vsem skupna ideja ljubezni do prirode, ki je vsečloveška, a pri slovanski rasi posebno izrazita; saj je ona naša največja prijateljica, učiteljica in zaščitnica obenem. Jeniček je dejal: »Co turist, to čoviek!« Jaz bi k tem besedam pristavil še: »Co turist, to dobry čoviek.« V veliki šoli prirode se vzgaja pred vsem dobri človek; v tej šoli zveni velika simfonija sožitja, sinteza združenih sil v eno samo veliko lepoto. Zato nam mora dati ta šola predvsem blagega človeka.

Toda priroda nas uči tudi nekaj drugega, rekel bi, skoro — nasprotnega. Kaže nam tudi svojo drugo, kruto stran: da le ono, kar je močno in kljubuje, živi, in kar je slabo in neuporno, to podleže in pogine. Ona nas uči odpornosti, odločnosti, borbenosti! Gorje mu, ki ni hodil v to šolo ali se ni v njej ničesar naučil, pa bodi posameznik ali cel narod. To vemo zlasti mi Slovenci, ki smo preživeli pravkar v zadnjem času svojo tržaško tragedijo, ki je tragedija vsega jugoslovanskega naroda. To vedo tudi drugi tlačeni slovanski narodi; vsi bi bili že davno izginili, da se niso učili v tej šoli odpornosti.

Ni brez vzroka zaoril klic: »Povrnite se k naravi!« In to od takozvanih »močnih« in »mogočnih« — ob uri slabosti! Nam Slovonom tega klica skoro ni treba. Kajti nobena rasa se ni tako malo oddaljila od prirode kakor ravno Slovani. Baš to je značilna poteza slovanske duše: njen intimni stik s prirodo ter z njenimi pojavi. Ta iskreni odnos do nje, naše velike učiteljice in zaščitnice, nam kaže zlasti slovanska narodna pesem; saj je ona

* Ta govor so priobčili češki listi v celoti, kažoč na njegovo »globino«; na kongresu je bil sprejet prav tako oduševljeno kakor govor ministra Slovaka dr. Slavika.

Jalovec s Slemena.

Fot. Planinšek Egon.

zrcalo narodove duše, pa naj bo to češka ali slovaška, poljska, bolgarska, srbohrvatska ali srbolužiška, slovenska ali tudi — ruska. Ljubezen do prirode je najgloblji problem slovanske psihe, tudi slovanska ideja ima svoj izvor v prirodi sami.

Zato je prav značilno, da smo se na osnovi tega problema najprvo zopet znašli Slovani, in da klije iz nje zopet mogočna, že skoro pokopana vseslovanska ideja, ki se v Asocijaciji slovanskih turističnih društev najprvo in zopet udeje tvuje. Toda ta zveza ni popolna, dokler ni v njej zastopan, dokler ni prišel do svobodne slovanske besede tudi najmogočnejši slovanski narod. Da pride do tega, mi je porok prav v s e m o č n a p r i r o d a, s katero je tako intimno zvezana ruska narodna duša. Morda ni slovanske narodne pesmi, v kateri bi plalo toliko intimnega in nežnega čuvstvovanja s prirodo, kakor ravno v ruski. V prirodi pa globi tudi ona velika ljubezen do rodne zemlje, iz katere vzklije prej ali slej mogočna narodna ideja. V duhu vidim prihajati veliki čas velike — s p l o š n e — slovanske bodočnosti.

V to bodočnost zremo mi člani Asocijacije Slov. Turist. društev. <

† Dr. Dušan Mitrović

Sa svom neočekivanošću naprasne smrti, u nedelju 28. septembra 1930 g. ispustio je svoju dobru dušu duhovni otac Srpskog Planinskog Društva, njegov potpredsednik dr. Dušan Mitrović, čovek, koji je s pravom zaslužio naziv srpskog Aljaža. U trenutku kada mu je jedina sin izašao na put i kada je u bliskoj budućnosti nazirao dan kada će moći napustiti lekarsku praksu i sav se predati planinstvu, iznenadna bolest prvo ga je onesposobila za planinstvo a zatim naglo, u trenutku kad je seo u vagon posle čarobnog rano jesenjeg izleta, nemilosrdno pokosila.

Pokojni dr. Dušan Mitrović rodio se 1876. god. u Kovilju kraj N. Sada. Medicinske studije završio je u Gracu a po tome je prešao u N. Sad gdje se oženio i sve do rata praktikirao kao zubni lekar. Stanje zdravlja nametnulo mu je bilo za izvesno vreme veoma strog higijenski život, koji je on i po minuloj opasnosti sve do smrti nastavio sa jednom pedantnošću dostojnom najstrožijeg sanatorijuma. Istovremeno počeo je da pešači po Fruškoj Gori, ispčetka sam, i to njegovo tadanje pešačenje bilo je prvi osnov njegovoj docnije tako izraženoj ljubavi za planinarenjem. Rat ga je zatekao u jednoj od srbijanskih banja, jer se u to doba njegov patriotizam, kao i mnogih drugih Vojvodjana, izražavao u letovanju u Srbiji. Kao dobar Srbin odmah po objavi rata stupio je u naš sanitet, bio jedno vreme upravnik jedne vojne bolnice i, kao toliki drugi lekari, preležao onaj čuveni pegavi tifus koji je u to vreme pokosio toliko njegovih kolega.

Po slomu otstupio je sa vojskom i kao izbeglica boravio na Korzici a potom prešao u Ženevu i Nicu gde je imao skromnu praksu lekara-izbeglice. Po oslobodjenju nastanio se u Beogradu gde je za kratko vreme stekao lep profesionalni ugled i zavidnu klientelu.

Nastavio je svoj način života i nedeljom redovno pravio svoju dugačku šetnju po bližoj i daljoj okolini Beograda. Kako ova nije bogata izletištima, to je najčešće posećivao Avalu i na njoj se 1922. godine našao sa još dva obožavaoca prirode, gg. ing. Stanojem Nedeljkovićem, sadanjim predsednikom, i Boškom Markovićem, sadanjim blagajnikom Sr. P. D. U njihovim razgovorima nikla je ideja o osnivanju planinskog društva, odnosno o obnovi predratnog Srpskog Planinskog Društva, koje je u svoje vreme godinama životarilo putem efemernih obnova. Jesen iste godine videla je obnovu društva, koje je u Uskrsu 1923. god. priredilo svoj prvi veći izlet na Rudnik i Ostrovcu. Od tog izleta datiraju prijateljske veze ovog triumvirata, kojem je docnije prišao i g. dr. Milan Hristić i na kome je do sada počivala sva sudbina Sr. P. D.

Javni rad pokojnikov na polju planinskog pokreta ne da se razumeti ako se prethodno ne objasni njegova veoma izrazita ličnost. On je bio duhovno dosta složen i njegov rad na širenju našeg pokreta u stvari je rezultanta njegovih duhovnih osobina. Od urođenih osobina kod njega su se na prvom mestu isticale blagorodnost duše i neobična čvrstina karaktera. Iz njega je u svako doba izbijala sva toplina jedne široke, praslovenske prirode, pitomost ruskog muzika ili našeg seljaka, onakvog kako su ga idealisali Janko Veselinović i Laza Lazarević. Bio je nesposoban ne samo za mržnju no i za najobičniji sukob. Kad bi ga neko nehotice uvredio (ne vidim ko bi ga mogao hotimice uvrediti), on bi samo ućutao i to njegovo ćutanje bilo je teže od svake druge kazne. On je svakom želeo dobra i istinski ga je bolela svaka današnja socialna pojava koje po njegovom mišljenju ne bi trebalo biti, kao alkoholizam ili psovka.

Medjutim ta čisto slovenska crta bila je kod njega udružena sa jednom germanskom doslednošću sebi samome i čvrstinom karaktera, čvrstinom koja je bila nepojmljiva za one koji ga nisu bliže poznavali. Onima, koji su slučajno pravili teže izlete u njegovom društvu, možemo samo reći da je njegov karakter bio isto tako jak, kao što mu je fizička snaga bila iznad normale. On je još u mladim godinama postavio sebi izvesna načela kojima je do smrti ostao dosledan. Ta doslednost činila je, da je on, izvan kruga svojih bližih prijatelja i svojih dragih planinaca, bio neobično povučen, jer sa njegovom krajnom doslednošću odista nije mogao opstati u našoj sredini sačinjenoj od većih ili manjih moralnih kompromisa. On medjutim nije znao za kompromise. Ako bi kod njega nastupio kakav sukob izmedju dveju dužnosti ili izmedju planinstva i druge dužnosti,

on je žrtvovao uvek manje važno. Opšte je mišljenje bilo da je kod njega bilo planinstvo iznad svega. Medjutim ono je uvek u njegovim očima dolazilo posle obaveza prema otadžbini i porodici. Kod njega se isticalo jedno veoma visoko osećanje dužnosti, i on je, neobično strog prema sebi samome, očekivao istu krajnju ispravnost kod ostalih. Jakom voljom uspeo je bio da u sebi uguši sve ono što je po njegovom shvatanju bilo rdjavo, bilo da se kosilo sa njegovim visokim shvatanjem morala i patriotizma, bilo da se protivilo rezultatima nauke, kao npr. alkohol i duvan. Njega je čudilo da drugi podležu tim negativnim činocima, koje je on u svom ličnom životu odavna savladao, i to je bio jedan od razloga, da se iza njegove prividne vedrine i veselosti skrivala melanholija beskrajno dobrog ruskog mužika i uzvišena sumornost rimskog stoika ili engleskog puritanca.

Na tu dobrotu i stoičko shvatanje svojih dužnosti došla su njegova druga ubedjenja. Njegovo nacionalno osećanje nosilo je obeležje omladinske ideologije šestdesetih godina prošlog veka. U stvari to je bilo jedno čisto spoljašnje obeležje, verovatno pod uticajem školovanja u Sremskim Karlovcima u kojima još živi tradicija Branka Radičevića. Dr. Mitrović medjutim voleo je svoju zemlju isto onako kako su je volela kumanovska pokolenja, i za vreme rata sledovao je njihovom primeru. Njegov spoljašni patriotizam, odnosno manifestacije istoga predstavljale su samo ostatak tradicija vojvodjanskog tzv. »srbovanja« i čudno su izgledale u već kosmopolitskom Beogradu. Studija jedne egzaktne nauke: medicine, i konkretan uspeh medicine i higijene u njegovom privatnom životu učinili su da je on s druge strane bio kolorisan onim ruskim realizmom pedesetih godina prošlog veka, pre no što je isti dobio bio svoje političko obeležje. Kao tadanji ruski studenti on se divio rezultatima egzaktnih nauka i osećao je jedan veliki bol što oni nisu još u svemu primenjeni na dobro našega naroda. On je želeo da pomiri sve naše nacionalne tradicije sa realizmom onog pokolenja koje je dalo Svetozara Markovića. Studija medicine uverila ga je bila u štetnost alkohola, koji on očima nije mogao da gleda i u toliko ga je više bolelo ogromno mesto koje alkohol zauzima u našoj narodnoj tradiciji. Kao lekar verovao je da se sve može postići razumnim životom u smislu naučnih rezultata, kome u ostalom ima da blagodari što je u mladosti uspeo da se otrgne iz kandža smrti, i želeo je da šire slojeve uveri o tome i nauči ih razumnom životu, onako kao što su prva pokolenja ruskih studenata silazila u narod.

Prema tome sav njegov život bio je u znaku težnje za razumnim životom i visoko shvaćenih porodičnih i gradjanskih dužnosti. Njega nedelja nije smela zateći u Beogradu i najveći ustupak koji je mogao učiniti krajnje nepovoljnom vremenu za pešačenje, predstavljala bi

šetnja u Košutnjak ili dan kupanja na Savi. To njegovo odsustvovanje nedeljom ušlo je u priču, ali je dovoljan bio kakav bio nacionalni događaj ili porodična potreba da ga od toga odvрати. Tako se na primer sećamo jednog divnog jesenjeg dana kada je odmah po podne napustio Avalu da bi blagovremeno stigao na jedan guslarski koncert. Isto tako ovaj oduševljeni turista, koji je nemilice iskorišćavao svaku prazničnu konjunkturu od dva ili više dana, bez obzira na godišnje doba i atmosfere prilike, žrtvovao je redovno Božićne praznike da bi se u svom rodnom Kovilju sastao sa svojom porodicom, i ako je bio oduševljeni smučar, koji je iskorišćavao ma i najmanji sneg u okolini Beograda. —

Prema izloženom može se nazreti njegova uloga u poslovima planinskog društva. Pored sve svoje naklonosti za ovaj lepi pokret, planinstvo je za njega predstavljalo takodjer jednu tačku onog razumnog načina života, koji je on sebi udesio, i on je izlazio na teren pevajući od zadovoljstva, ali ujedno ubedjen da time vrši jedan posao potreban za njegovo zdravlje, u rangu kupanja ili pranja zuba. Savesnost u izlasku svakog praznika, izdržljivost prema fizičkom naporu u hladnoći a pre svega njegova večita vedrina činili su da je on postao najomiljenija ličnost u Srpskom Planinskom Društvu, čija je on upravo bio personifikacija.

Sasvim je prirodno da je on sa svih tih razloga dospeo do potpredsedničkog položaja u upravi i ako se svojoj skromnosti dugo opirao izboru. Zauzet preko sedmice lekarskom praksom on je imao vrlo malo vremena da posveti administrativnim poslovima, koje u ostalom nije ni voleo. Njegovo polje rada bili su izleti, njihovo pripremanje i sitni terenski radovi koje je preduzimao na svoju ruku. Tako je još pre rata pravio markacije po Fruškoj Gori što su austro-ugarske vlasti razumele kao nešto upereno protiv dvojne monarhije i zabranile mu da dalje čini. U trenutku zvanične obnove Sr. P. D. on je već u prste znao Frušku Goru, okolinu Beograda i onih srbijanskih banja, koje je pre rata posećivao. Za srazmerno kratko vreme upoznao je celu pretkumanovsku Srbiju i dobar deo Južne Srbije, sadanje Vardarske banovine. Pratio je svu naučnu literaturu, odnoseću se na ove krajeve i znao je sve moguće staze i bogaze predela, kojim bi samo jednom prošao; imao je svuda poznanstva medju lekarima, učiteljima i ostalim činovnicima, i predstavljao je čitavu riznicu obaveštenja. Njegovi izleti bili su vrlo brižljivo pripremani, po pravilu nezavisno od zvanične uprave, sve putem privatnih pisama svojim poznanicima na licu mesta. Prijatelja koga je jednom stekao u unutrašnjosti nije više ispuštao iz vida i stalno ga imao u evidenciji za slučaj izleta u tom kraju. Dok bi se, po odlučenom izletu, Upravni odbor sastao i pretresao pojedinosti, on bi već stigao da izmenja pisma sa svojim prijateljima na licu mesta, i mi slobodno možemo

reći, da je ta njegova po malo misteriozno prepiska više značila za planinstvo no mnoga i mnoga zvanična pisma od strane upravnog odbora Srp. P. D. Sve je izlete on pripremao na taj način putem privatnih pisama i mi i danas verujemo da u arhivama mnogobrojnih mrtvorodjenih naših sekcija u unutrašnjosti ima nesravnjeno više njegovih ličnih pisama, pisanih njegovim karakterističnim rukopisom, no službenih akata naše centrale, snabdevenih urednim žigovima i brojem delovodnika. Administrativne poslove, kako već rekospo, nije voleo, i time se ujedno objašnjava da, pored sve svoje popularnosti, nije uzimao vidna učešća u društvenim poslovima koji se ne bi ficali pripreme ovog ili onog izleta.

Medjutim, za društvo bi, po našem ličnom ubedjenju, mnogo bolje bilo da se on malo više eksponirao i u ovim poslovima. Istina je da ga oni nisu ni malo interesovali, ali je isto tako istina da je on u njima imao mnogo trezvenije gledište no mnogi od nas. Mi smo po pravilu patili od onog manje ili više izraženog megalomansko-avanturističkog duha koji toliko smeta radu naših kulturnih i humanih društava. Baveći se jednom liberalnom profesijom u kojoj je sve zavisilo od rada njegovih ruku, on je bio naviknut da sve stvari posmatra sa gledišta stvarne materialne mogućnosti. Čim bi neki društveni pothvat prelazio mogućnosti društvene blagajne, čim bi se počelo računati nekim činiocem nezavisnim od članskih uloga, on bi se povukao iz diskusije, ostavljajući drugima da računaju sa mogućnošću neke državne pomoći, sjajne posete planinske kuće na Avali, velikog obrta ekspoziture »Putnika« ili pojave kakvog mu dragog »Deus ex machina«.

Takvi pothvati medjutim po pravilu bi u većoj ili manjoj meri ukočili za izvesno vreme sav rad društveni na polju izleta, a to je bila šteta, koju nikada nije mogao naknaditi docniji uspeh preduzeća, u koliko bi do nekog uspeha uopšte i došlo. I dok bi jedan deo upravnog odbora ulagao ogroman trud oko ostvarenja nečeg što prelazi društvene sile, pokojni dr. Mitrović bi poveo članove na izlet i pomoću boje, kupljene iz redovnih budžetskih prihoda, članarine, vršio obeležavanje puteva radnom snagom samih planinaca koje je umeo kao retko ko da oduševi za fizički rad na terenu. Njegov primer je bio više nego zarazan. On je uspeo bio da nas, pripadnike jedne nemoguće sredine, koja još nije uspela da se otrese istočnjačkih pojmova o inkompatibilnosti fizičkog rada sa gospodstvom, oduševi dotle da smo u sred bela dana i na očigled mnogobrojne publike kosili korov i iskopavali panjeve po Košutnjaku i Avali da bi na taj način obezbedili smučanje i po manjem snegu.

On je bio pravi planinski potpretsednik Srpskog Planinskog Društva, koje evoluirao prirodnim putem svih planinskih društava, da se postepeno preobražavaju u udruženja za promet stranaca. Za ši-

roke krugove naših članova koji ne znaju za Savez, biletarnicu i slične ustanove, on je bio personifikacija Sr. P. D. Da nije bilo njegovih redovnih izlazaka na teren po svakom vremenu, mi bi se preko zime ukočili na Avali i ne vidim u kakvoj bi fizičkog kondiciji krenuli na uskršnji izlet. Da nije bilo njegove neverovatne vedrine, mi bi prvu smetnju, prvu neprijatnost na izletu odmah osetili, mi bi se bespomoćno zaustavili pred prvom preprekom i odustali od daljeg hoda. Mi njemu imamo da благодарimo što nas je učinio sposobnim da sve nezgode uzimamo kao šalu, da se smejemo sami sebima kad pokisnemo ili kad noćivamo u kakvom toru u planini. On je uspeo da u nama stvori ono duševno stanje, koje je prvi uslov za uspešno planinarenje; a to je večita vedrina duše.

*

Položaj pok. dr. Mitrovića u Sr. P. D. kao i pravac ovog lista stavili su mi u dužnost, da u gornjim redovima iznesem njegovu delatnost na polju planinstva. Ja mislim da sam tu dužnost i ispunio. Ali sad, bacajući pogled na ceo njegov život, ja vidim da je ceo njegov rad na ovom polju bio samo izraz njegovih duševnih osobina. I sada, kada se on nalazi pred svojim Velikim Sudijom, pred koga ćemo svi jednog dana izaći, meni izgleda da ceo njegov planinski rad nosi čisto zemaljsko obeležje, i da u poredjenju sa onim ogromnim duševnim blagom pokojnikovim, koje je jedino od važnosti pred Bogom, pretstavlja samo jedno malo dobro delo u moru vrlina.

Laka mu jugoslovenska zemlja koju je toliko voleo!

A. R.

Miha Potočnik:

Varijanta v Triglavski steni

Z Jožem sva imela spet nekaj v mislih. Lani (25. VIII. 1929.) sva namreč v Skalaški smeri na tisti ploščadi, preden zaviješ levo proti Črnemu Grabnu, počivala in pri tem motrila steno na desni, tja proti Luknji; saj sva imela prav na tihem vsak pri sebi že v načrtu, da bi bilo dobro pogledati, kako je z zvezo med Skalaško smerjo in ono, ki vede po severozapadnem robu (Alpenklubweg - Nordwestkante, Dr. Prusik, R. Szalay septembra 1929.). Pa takrat se nama je mudilo; bila sva še nizko doli v pečeh, stena je pa od tam naprej še visoka in tudi zamudna; saj iz Črnega Grabna gori do vrh »Ladje« skoraj ni lahkega mesta. Ugotovila sva le, da bi se izplačalo še enkrat zlezti sem gori in pogledati na desno; ni zlomek, da bi ne prišla skozi, čeprav sta nama Pavla in njen drug zatrdila, da tam nista videla nobene možnosti in izgledov, ko sta plezala Skalaško smer. No in nazadnje, če bi se res izkazalo, da ne moreva naprej, nama je še vedno ostala pot v Črni Graben in v Gorenjsko smer odprta — tam sva pa že toliko znana, da bi zlepa ne prišla v zadrego.

Počakala sva pomladi, da so se obleteli plazovi, nakar sva jo mahnila z dobrim daljnogledom v Vrata proti izviru Bistrice, da napraviva natančen načrt in pogledava, kod bomo hodili; zakaj, Stane je bil tudi ves za to. Videla sva, da vedeta s tiste ploščade v Skalaški smeri v desno dve beli, sneženi črti v višini kakih sto metrov vsak-sebi, in sva vedela na prvi pogled, da so to police — to sva jih bila vesela! Preden pa se polici pričneta, je zarezan v steno širok, strm žleb, ki pade v silno odrezanem skoku v dolino, a zgoraj se izgledi v navpične plošče in strehaste odlome. Nič nisva mogla presoditi iz daljave, kakšna bo hoja od ploščade čez žleb k policam; videti pa je bilo preklicano nerodno in pustó; kar žal nama je bilo, da nisva že lani stopila malo v stran in pogledala po prehodu. — Polici držita precej daleč na desno pod rob stebra, visokemu rebbru podobnega, da je z njima kakor prepasan; prav pod robom pa se zdi, da jih mahoma stena požre v gladke, neprehodne previse. Teh par klafter s police, pa bodisi s spodnje ali zgornje, pa na rob stebra, nama je delalo največ preglavic, ko ni videti nikjer kakšne primerne razčlenjene poti.

»No, bo že sreča pomagala«, sva se tolažila in nisva izgubila vere v steno in vase. Saj se vedno podajaš v negotovost, kadar greš na novo, še neuhojeno pot; nikoli ne veš, kje te čaka zaseda. Vérovala pa sva zatrdno, da bomo prišli na steber; saj nas je že kajkrat begalo kakšno težavno mesto, ko smo ga motrili iz doline, pa se še nismo nikdar vrnili praznih rok. — Na drugi strani stebra je spet žleb, še širši in višji od prvega, in tudi iz doline ne vidiš, kako boš prišel s stebra nanj, ker je njegov breg zasukan in ga steber zakrije pogledu. V žleb pa moraš, ker naravnost gori v smeri stebra ne gre prav visoko; previsi in odlomi te obrnejo, še preden si na pol pota. — Videla sva še, da bo treba potem nekaj časa po žlebu navzgor, nakar nas bo stena spet primorala, da prečkamo na desno v steno, ki nam bo končno omogočila, da plezamo naravnost kvišku. Prehod iz žleba v steno je obetal težave, prav tako stena v okolici velikanskega rumenega odloma na polovici pota; odtam je pa izgledalo, da bo šlo brez večjih težav noter do severozapadnega roba, kamor je že lani prvikrat stopila človeška noga.

Še večkrat sva zatem v teku poletja čepela z Jožem na kakšni skali v Vratih in strmela v našo novo pot, presojala in ugibala, kako bi bilo bolje, pa več kakor prvikrat nisva dognala. Želja po novih doživetjih pa je le rasla v nas. S poletjem vred, ko smo znova okušali vse prelesti naših robov, je dosegel višek tudi naš sklep.

Sedeli smo v Vratih Joža, Stane pa jaz in zdaj pa zdaj je neslo koga pred duri, gledat tisto krmežljivo vreme. Na vsezadnje ni tako napak kazalo; oblakov je bilo res cele trope, da so se zvezde le s težavo razgledovale skozi, toda pihal je prav močan sever in tudi

barometer ni bil slab. No, zjutraj smo videli, da se je topot tudi barometru zmešalo; lilo je na vse pretege, kakor da bi včeraj deset procesij prosilo za dež. Odložiti smo morali svojo namero za boljše čase. Sklenili smo, da gremo v steno le ob najlepšem vremenu, ko bo kazalo, da bo vsaj za dva dni stalno; saj dež še takrat ni nič prida, ko si pod streho.

In res je čez nekaj dni sijalo solnce. Po ves dan mu ni prišel niti najmanjši oblak na njegovo sijajno pot in od same svetlobe si moral zamežikniti, če si pogledal v peči.

Že ob devetih zvečer smo se odtrgali od vesele družbe v Aljaževem Domu in odrinili spat, ker smo zjutraj hoteli še pred dnem na pot, da bi imeli tako več časa in bi prišli še pred nočjo iz stene. Prav verjetno se nam pa ni zdelo, da bomo opravili v enem dnevu; zato smo se tudi za bivak opremili s šotorom in toplo obleko; naše kosti še imajo v spominu, kako čez noč v steni prav na drobno zebe, če se k temu pripravi. Imeli smo opraviti pač z zelo težko nalogo. Smer, kakor smo jo nameravali, drži čez najtežje mesto v Skalaški smeri, čez znano prečko nad vstopom, in čez najtežje mesto v severozapadnem robu (Nordwestkante) tik pod izstopom; kaj pa bo v sredini, ko bomo šli na celo, sploh nismo mogli vedeti — vedeli smo le to, da ta del stene (od Črnega do Jugovega grabna) nikjer ni prav lahak. Da smo imeli s seboj tudi dve vrvi in klinov kakor za naprodaj, to se tako vé.

Polegli smo. V pričakovanju jutrišnjega dne smo dremali, zaspati pa nismo mogli; vsakega izmed nas je nekoliko skrbelo — bali se sicer nismo ničesar, čemu tudi? Le tista negotovost in radovednost, če bo šlo gladko do vrha ali pa nas bo spodaj v žlebovih obrnilo, nam ni dala krepkega spanca. Premetavali smo se po ležišču in premišljevali; spodaj so pa peli:

»Oj ta mi bo zazvonil,
kadar jaz umrl bom!«

No, peli so jo vsekakor precej prezgodaj; spati nam pa ta lepa pesmica ni pomagala. Saj ti ob njej nehote pride v misel, kar ni treba.

Komaj je bilo okrog polnoči vredno zaspati, ker nas je Torkar že ob pol štirih zdramil. Pred šesto smo stali že pred steno, pri vstopu v Skalaško smer. Do tu nas je spremil Jožev brat; njemu smo dali čevlje, da bi jih zanesel na Kugyjevo polico; kajti nič ni prijetno vlačiti te teže in nerodnosti čez celo steno; da bi pa hodili s Kredarice v Vrata bosí ali v copatah — kakor takrat iz Gorenjske smeri — nas pa spet ni mikalo. Čopov Karel je stisnil vsakemu posebej roko in voščil srečno pot, zraven pa se je držal tako kislo in prežaljeno, kakor bi hotel reči: »Počivajte v miru.« Skrbelo ga je podjetje od sile, majal je z glavo, ko smo mu pokazali, kod bomo hodili.

(Dalje prih.)

Severna stena Kranjske Rinke (2441 m)

V ranem septembrskem jutru 1930. me je zbudil plezalni tovariš Verbič v pastirski bajti. Gosta, mokra megla je še povečavala neprijetni občutek vlažnosti in trohnobe okajenih tramov. Megla se je skoraj dotikala prodov v Mrzlem Dolu in macesni so se izgubljali v sivoti. »Težko, če bo za plezanje!« je izpregovoril France.

Zdelo se mi je, da me bo stena v tretje nagnala. — Prvikrat se mi je nekako razodela, ko sem se globoko iz Jezerskega zastrmel vanjo, gorečo nad temačnimi kotli. V drugo se je zastrla z meglami do gozdov, ko je visela pod oblaki žalost in je macesen dišal po mrtvaškem. Tudi v tretje torej ni kazalo bolje. Vendar sva krenila proti Jezerskemu sedlu. Na poti se je skozi meglene razpoke posvetil blesteč vrh, pa so ga megle hitro zagrnille kakor prikazen. Zaslutila sva lepo jutro. V meni je dozorela stena, trdna volja me je prevzela . . . Moram gori! Kmalu so se pod nama cefrali megleni prameni. Svetloba je prepajala stene in celo temne žlebove, belo morje ter valovala nazaj v nebo. Bil je dan neizmerne lepote, zanos v duši.

Z Jezerskega sedla sva stopila pod stenami Križa na sneg ob vzhodu Rinke. Sneg ima značilni razpoki. Vstopila sva v spodnjo in, po zelo sitnem prehodu, na ploščade v steni. Imel sem resničen občutek morja, ko sem pogledal preko zelenega roba snežne špranje v kodrasto, valujočo meglo. Bridki hlad naju je gnal v steno.

Snežni žleb preide v kamenitega v desnem kotu stene. Plezala sva raje preko žlebovega grebena, strmega in gladko odsekanega, na prod, do belega stolpa na koncu žleba. Tu sva zgradila možica. Megla se je naslonila na Vodine ter se mirno solnčila. Iz Jezerskega je pri-tajeno plaval zvonjenje med meglami, kakor utopljeni zvon. Izpod stolpa sva splezala na ploščato, dolgo polico, ki drži nad neprelezljivimi, od plazov izglajenimi skalami poševno navzgor. Polica se končuje nad nekim žlebičem sredi stene. Tod sva zgradila zaradi mraza možica. Do sem je stena težka. Povsod zglajene skale in v lepo vodeče police, razen najine.

S police sva prešla v drugo tretjino. V splošnem je ta del stene lahek in ne nudi plezalcu nič posebnega. Pogostni so pragovi, nekateri neprehodni. Tako sva priplezala do zadnje tretjine, ki je skrajno težka. Previsi prevežejo steno v njeni širini; na desni prehajajo v navpične vrhovne stene, na levi pa v brezno med Rinko in Križem. Najprej sva plezala na levo; ker pa je stena skrajno krušljiva, povrhu tega pa tudi ne bi preplezala res prave severne stene direktno, sva šla nazaj na desno. Previsom bi se lahko izognila v drugi tretjini z umikom na severozapadni greben; tega nisva hotela. Dokler se je dalo, sva prečila pod previsi. Smer traverze vodi pod značilnim kamin-

skim oknom. Nad kaminom se zdi teren lepši. Dobro da se nisva dala zapeljati; nad kaminom so, kakor sva pozneje više gori videla, sami gladki previsi.

France me je zavaroval za skalnim robom z vrvjo. Splezal sem poševno navzgor po steni. Oprimki niso tod večji za nohet in je stena še vijugasta. Plezal sem urno, ker človek ne vzdrži dolgo na takem terenu. Priplezal sem do skale, zrasle s steno; med njima je razpoka. Vtaknil sem podlehti vanjo ter vise nekoliko počil. Od razpoke sem splezal po enakšnih oprimkih ko pred zajedo na decimetrsko polico. Previdno sem se vzravnal. Bil pa sem v tej zračni poziciji kakor svetnik v tronu: okoli, povsod vsen gladko. Nisem mogel zabiti klina za samozavarovanje.

Moja naloga je bila, spraviti Verbičev nahrbtnik na polico; njega teža bi ga gotovo vrgla z oprimkov. Ko bi imela s seboj nadomestno vrv, bi šlo gladko; tako pa sva reševala položaj kakor uganko. Potegnil sem k sebi še neporabljeno vrv, se razvezal ter na moj konec vrvi navezal kamen in karabiner, v katerega sem vtaknil začetek polovične vrvi. To sem napel in moj konec vrvi s karabinerjem in kamnom je bil prisiljen zaradi težnosti, da je spolzel k Verbiču. Bil sem mnogo više ko France. Na konec s karabinerjem je nato navezal nahrbtnik. Najlažje je bilo, da bi jaz s pomočjo karabinerja po napeti polovici potegoval z drugo polovico vrvi k sebi nahrbtnik. Ker pa tega zaradi labilnosti na tako malem prostoru nisem mogel, sem velel Verbiču, naj spusti nahrbtnik, da bo prosto zanihal, potem ga že bom spravil na polico. Teža nihaja me je pošteno povlekla. Ni mi bilo preveč prijetno pri srcu, ko sem začutil pričakovani potegljaj. Tovariša tu ne bi mogel zavarovati. Ko sem vlekel nahrbtnik gori, se je zatikal med skale ter mi na vso moč nagajal. Koncem vseh koncev sem ga vendarle z ne preveč lepimi pozdravi spravil k sebi, ga razvezal in sebe navrvil na moj konec vrvi.

S police sem splezal v steno, prav tako ko pred polico, nato pa preko gladkega praga skrajno nevarno za skalni rob žlebiča, ki se izobliči nad pragom. Ko me je doplezal France, sva nadaljevala. Nad pragom se strmina položi za nekaj stopinj, je pa še vedno prava stena. Deloma je šlo po žlebiču, deloma po skalah navzgor, dokler nisva splezala na vrhovni grebenček in čezenj na vrh.

S tovarišico Evico sva se bila zmenila, da naju pride čakati ali na Savinjsko sedlo ali pa na vrh Rinke. Slišala sva že globoko spodaj vriske; prihajali pa so od tako različnih smeri, da nisva vedela, ali je spodaj ali na vrhu. Na Rinki pa nama je pravila, da je naju slišala včasih čisto blizu, nekaj metrov pod robom, drugič pa tako daleč, kakor da sva še na vznožju stene. Res, Rinka si dovoljuje prav svojevrstne šale!

Počitek na solnčnem vrhu naju je poživil. Medtem je sever posušil belo morje. V zraku je zadišalo po jeseni. Pozno do večera smo ostali na vrhu; kar neradi smo se ločili. Saj se človek zaveda, da je le malo tako lepih, solnčnih, mirnih dni v življenju.

Prvenstvena smer je v kratkem tale: snežna spodnja špranja — desni greben žleba, beli stolp, ploščata polica. S police v sredini stene navzgor do previsov. — Traverza pod previsi desno pod kami-nastim oknom. Pošev čez navpično steno (zajeda, polica, prag). Žlebič — skala — vrhovni greben — vrh.

Višina stene, po obliki podobne enakokrakemu trikotniku, meri 400 m. Pleže 6 ur.

Ing. V. Šega :

Les Ecrins, 4107 m, in drugo

Malo bolj sva se pripravila nego lansko leto, ko sva, jaz in Stane, naskočila znano La Meije 3987 m tako rekoč nepripravljena, kar bi bila kmalu drago plačala; šal in norčevanja La Meije ne dopusti in, da sva tako srečno izdelala, se imava zahvaliti sreči in ne pameti.

Naposled je bilo vse v redu za turo. Le v eni stvari se nisva mogla zediniti, radi goloba pismonoše. Nekdo je namreč v časopisju predlagal, da bi morali vsi turisti biti opremljeni z — golobi pismonoši, radi obilih nesreč seveda, s katerimi je strašno zlasti to leto. V enem sva si bila edina: živ ne bo šel z nami! Toda če že mora biti tič in je golob premajhen, vzameva s seboj piščanca. Stane je hotel gos, ker je večja; toda oporekal je ravnatelj moje privatne banke, ki me je priznal le za polovico piščanca. Tako sva odrinila najmoderneje opremljena, le brez kletke.

Refuge Temple-Ecrins 2550 m.

30. junija 1929.

Ob šestih zjutraj; divno poletno jutro, Grenoble še v spanju, ko sva zasedla prostora v udobnem avtobusu, ki naj naju povede do vznožja planin, na La Berarde, 90 km od Grenobla. Ko smo zapustili grenobelske bulvarje, mi je bilo, kakor bi izšel iz okov in ječe v svobodo. Peljali smo se po znameniti »la route des Alps«, ki jo poseča vsako leto na tisoče turistov vseh narodnosti. Kolikokrat sem jo prevozil, ali nikdar se je nisem naveličal; čim večkrat jo vidim, tem lepša in zanimivejša se mi dozdeva. Ozka dolina, zaprta vseokrog s strmimi stenami pečin, vzadaj mogočni vrhovi večnega snega in ledu — sreče, groze in miru! Kmalu po Bourg d'Oisan-u se ločimo od »alpske ceste«, da vstopimo v še vse lepšo in pestrejšo dolino Veneona; cesta je vsa utesnjena, tako rekoč vklesana v divje skalovje, visoko in strmo nad hudournikom. Zanimiva je uvedba prometa radi

ožine ceste: zjutraj do 11. ure je dovoljena le smer proti La Berarde, od 11. do 13. ure je zaprta in nato dovoljena le v obratno smer.

Po 20 km od Bourg d'Oisan-a, oziroma 70 km od Grenobla, se ustavimo za četrto ure v mali gorski vasi St. Christophe en Oisan, 1470 m; kmečke hišice in cerkvice so tu sredi divjih planin kakor vklesane v stene; človek se čudi, da morejo živeti tu ljudje. Obiskala sva čedno cerkvico in pokopališče planinskih žrtev, zlasti Ecrin-a in Meije; med njimi je znani Dunajčan dr. E. Zsigmondy; tudi italijanska turista E. Moraschini in G. Bertani in še mnogo drugih sniva tu večni san sredi objema planin v nekaljeni gorski tišini.

Krog 11. ure smo došli do La Berarde, 1714 m; mala vasica, tako zapuščena, sredi grandioznega amfiteatra, brez primere! Krog in krog strme stene očakov; saj sta varuha te vasice dva najvišja in najtežja vrhova francoskih planin La Meije, 3987 m in Les Ecrins, 4107 m. — Nisva se dolgo zadrževala v vasi; po slabih desetih minutah sva nadaljevala pot, sedaj seveda peš, natovorjena ko dve muli, z nahrbtniki, ki so bili skoro težji od naju; saj sva imela v njih za deset dni hrane in še vrv, dereze, cepin in ostalo neobhodno potrebno obklado.

Najin namen je bil priti do kočice Temple Ecrin, ki naj bi bila izhodiščna točka vsem turam. Dokaj udobna steza naju vodi dobro uro ob hudourniku Véneon, nato pa stran v hrib mimo prve kočice, pri kateri sva se ustavila le za hip; ustavljala sva se itak celo pot radi neznosne teže nahrbtnikov. Po treh urah mukepolne hoje sva našla svojo rešteljico, kočico Temple-Ecrin. Ko sva odložila nahrbtnike, se nama je zdelo, kakor da je nama mati zemlja odpovedala svojo privlačnost in da se bova popela v zrak, in seveda piščanec iz nahrbtnika z nama.

Kočica Temple-Ecrin je čisto nova, zelo prostorna, vsak kotiček temeljito izrabljen; neoskrbovana je, ali vendar dobro preskrbljena z drvi in vsemi kuhinjskimi potrebščinami. Nič slabše ni urejeno prenočišče; za kakih 50 turistov mehka ležišča in dovolj kočev. Imela sva srečo, da sva bila edina gosta. Kočica stoji na parobku strmo nad dolino Véneona in pod masivom Ecrin-a. Tu se ločita poti, ena proti Pic Coolidge-u — in druga, boljše rečeno, le smer proti Ecrin-u. Potovi ni za Ecrin — markacij skoro ne poznajo, kar je razumljivo; kajti, kdo bi potem dal zaslužek vodnikom? Midva celo ne — že iz principa ne; vsaj v planinah hočeva biti svoja, odvisna od planin, ne od ljudi.

Pic Coolidge, 3756 m.

1. julija 1929.

Ni bil sicer v načrtu za ta dan, ker sva nameravala naskočiti takoj prvi dan Les Ecrins; toda ob dveh zjutraj, čas odhoda, je bilo nebo prepreženo z oblaki, kar je bilo dovolj jasen znak, da bi bilo nesmiselno se spuščati v plezanje na tega očaka. Najina zaspanost je imela

seveda pri tem največje zadoščenje; okrog štirih sva se zopet zbudila. Ni nama bilo žal; zunaj jasno, krasno vreme, le vrhovi še niso sneli jutranje čepice. V nekaj minutah sva bila na nogah in oblečena, medtem ko se je kuhal zajtrk. Na Ecrin je bilo prekasno; zato sva izpremenila potni red in šla obiskat soseda Pic Coolidge-a.

Pot je lepa, vojaška steza do ledenika, prijetna hoja v svežem, malo hladnem jutru, divnem vremenu, in s še divnejšim razgledom zlasti na l'Ailefroide, 3854 m, odeto v sveži sneženi plašč te noči. Po slabih treh urah sva dospela do ledenika in s tem do konca poti in tudi vsega najinega znanja. Toda, kaj zato? Vrh Coolidge-a vidiva; kod se običajno hodi, ne veva; pa hajdi po svoji — da nisva na pravi poti, o tem sva bila hitro prepričana. Pričele so se ledeniške razpoke; zato sva se natvezla na vrv; niso sicer tu preveč nevarne, ali previdnost nikjer ne škoduje. Po tričetrtturni hoji po ledeniku navkreber sva obstala pred strmo steno, ki je bila videti na prvi pogled kakor strašilo; toda polna izbornih oprijemov, ni delala nikakih resnih težkoč, le tu in tam je poledenelost ovirala plezanje, ki ni trajalo več ko eno uro do roba. Tam pa je bilo tudi konec vseh težkoč; pot se nadaljuje po robu skoro do vrha. Ob pol 11, torej po petih urah, sva dosegla vrh 3756 m.

Pogled, ki se odpira z vrha, je nepopisen; krog in krog sami sneženi vrhovi, ločeni po ledenikih, ki se leskečejo biserno v jutranjem solncu. Nama nasproti stoji očak Ecrins v vsej svoji veličastnosti — ali tudi dokaj strahotnosti.

Veter ali bolje: ostra burja naju je kmalu začela preganjati z vrha; stric Coolidge je hotel biti sam v miru do kosila. Na nasprotnih vrhovih Aig. d'Olan-a so se nama z dokajšnjo brzino bližali temni oblaki, ne obljublajoč nič dobrega. Zato sva se podvizala proti koči. V treh urah sva bila tam. Najprvo sva se lotila kuhe. No, da bi naju kdo videl kot kuharja! Tako sijajno sva kuhala, da sva vse pojedla, kar sva skuhala. (Pripomniti je treba, da so najini želodci povsem neobčutljivi.) Toda pomivanje posode! Skoro bi bil rajši lačen, nego da pomivam.

Krog osme ure zvečer, ko sva bila že na potu v deželo sanj, sta prišla motit najino samoto turist in turistinja, k sreči tako dostojno obzirno, da sva nemoteno zaspala.

Les Ecrins, 4107 m.

2. julija 1929.

Polu dveh še ni bilo, ko sva vstala, skoro s tihim upanjem na slabo vreme; toda en sam pogled v krasno noč nama je pregnal ves spanec. Nebo brez oblačka, posuto z zvezdami, ki so osvetljevale najin Ecrins! Kar dvignilo naju je in ob dveh ponoči sva bila že na potu. »Pot« prav za prav ne smem reči, ker o tej ni sledu; toda vidi se

stena in to nama zadostuje, ker zadostovati — mora. Hoja po grušču ni baš najprijetnejša, zlasti ne v noči; zvezde so nama svetile, potu izgrešiti pa itak nisva mogla, ker ga ni. V tričetrt ure sva bila rešena grušču; v resnici pa sva prišla iz dežja pod kap, namreč na ledenik, sicer lep in zanimiv ali nič kaj varen po neštevilnih ledeniških razpokah, ki so zelo zahrbtni. V tej jutranji uri niso toli nevarne, oziroma zahrbtni, ker je vse zmrzlo. Kmalu sva spoznala, da nama bo povratek zelo otežkočen preko teh razpok in strmin, ki so prekrite s tenko plastjo snega, da se ti udara, ko misliš, da stojiš najsolidneje; če ti pa zmanjka tu dna, si dober za vedno; ni ti treba zleteti dosti globoko, kajti stene razpok so ostre ko britev.

Radi varnosti sva se zopet navezala in hajdi preko razpok ali pa krog njih, kakor se je pač dalo. Mnoge razpoke sva morala preskočiti, kar ni bilo lahko radi strmih in derez. Ledenik nama je obljubljal zvesto spremstvo do Col des Avalanches, 3511 m, torej do vznožja stene, kjer se najina tura v resnici šele začne. Pozabila sva kmalu na opasnost razpok, ker so prišle nove ovire v obliki sten, ne visokih sicer, do 20 m, ali opasnih. Skoro vedno je zijala med nami in steno razpoka s svojim nenasitnim žrelom, na eni strani streha, na nasprotni stena težko dostopna, ne toliko radi redkih oprijemov, ampak radi poledenosti. Poledenost je najopasnejši in najhujši sovražnik plezalca, ker tu niti previdnost ne koristi dosti. Toda po steni navzgor še gre; ali kakšen bo povratek popoldne, ko bo sneg mehak, na to še misliti ne smeš. Sličnih kratkih sten je bilo več, ali rešila sva se jih v dobri uri s čisto premrzlimi prsti; nato pa zopet sam ledenik, ki nama je dal še dokaj siguren korak; tako sva dosegla Col des Avalanches ob šesti uri zjutraj. Tu se šele prične prava stena in plezarija na Les Ecrins, ki ima dva dostopa v severno steno in južno od nje; zadnja je mnogo težja in daljša; nje sva se lotila. Že kratek pogled na to gladko skalovje zadostuje za resno sodbo in kljub mrazu (biti je moralo 10° pod ničlo) nama je postalo vroče.

Kje naj naskočiva steno, je bilo težko vprašanje; stena, povsod na pogled — in tudi v resnici — skoro nedostopna. V zavetju pod ogromno skalo sva si skuhalo čaj, prigriznila in se odpočila in odločila za naskok, stane, kar stane.

»Kje jo ugrizneva?« pravi Stane.

»Mislim, da si bova zobe povsod polomila.«

»Nič zato; mi bo očka novih zlatih kupil...«

Stane je namreč zelo ponosen na svoja dva zlata zoba; pravi, da to mnogo dvigne vrednost njegove osebe.

Naskok! Skušala sva prestopiti prelaz in se z druge strani dvigniti v steno. Ledenomrzla burja nama je medla v obraz led in sneg, nisva mogla naprej. Obiti prelaz bi bila nesmisel, ker vrha ne bi dosegla

nikdar, pač pa dolino v sekundah. Naskočiva po robu naravnost; malo bolje je, namreč toliko, da nima človek vedno pred očmi prepada 2000 m pod seboj. Korak za korakom prodirava v burji, ki se je zarekla proti nama; kleševa stopinje v led, bolj ledeno steno, nagnjeno 62°. Stopinje pa so še isti hip za nama zasute. Navezana sva; toda dvomim, da bi vzdržal eden, ko bi spodrsnilo drugemu. Počasi se dvigava proti kaminu, ki se nama dozdeva še najprikladnejši za vstop. Ali tu se nama zastavi nova ovira: gladka poledenela stena. Prvi hip se zdi neprehodljiva; že misliva na povratek, postajanje je nemogoče. Led in sneg nama reže obraz, naju prepaha do kosti, jemlje vid in prekriva vse z ledeno skorjo. Nazaj? Povratek nemogoč po isti poti, in vrh m o r a v a doseči! Torej naprej! Pred kaminom sva, poledenela stena nama jemlje vso sigurnost, vrv nama malo ali nič ne pomaga; noga drsi, ne najde sigurnega koraka, roke, vse prezeble, so neobčutne; cepin zveni, a ne opravi dosti. Vendar po dolgem trudu doseževa kamin. Kamin sam je še nekam dober, da bi le ne bile njegove stene poledenele! Toda k sreči je tam malo zavetja, žal le bolj polovičarskega, ker burja gospodari nad njim in nama pošilja snega od zgoraj za vrat. Delo v kaminu nama počasi vrača toploto in taja oledenelo kri.

(Dalje prih.)

Dr. J. Šašel:

Imenoslovje Koroških Karavank

(Konec III. dela.)

Naselja: Sp. in Zg. Kraje (Krajach), Máčane (Matschach), Svěčane¹⁸ (Swetschach), Bístrica (Feistritz), Sine (Sinach), Posinavas¹⁹ (Hunds-Sala, Št. Janž, Svetnavas (Weitzeldorf), Kapla, Babnjak, Trnjane (Dornach), Lípljane (Laipach), Struga (Strau), Kožentavra (Kirchentauer), Goríčane (Görtschach), Résnik, Podgora (Unterbergen), Podljubélj (Unterleibl); v Medvedjem dolu ležijo: Zavrh (St. Mihael) in Gorinčiči (Poautz); v Rutah pa: Sopotnica (St. Magdalena), Brojáni (Loiblthal), Pustotà (Sovenji Plajberg), Žábničani (Bodenthal), Górnjači (Bleiberger Gr.), Strúgarji (Strugarjach); od Dravi zopet Boróvljane Ferlach), Dóbrava, Kóbel (Gabl), Dóljane (Dollich), Medborovnica²⁰ (Unterferlach), Otrovcà, Trata (Tratten), Glínjane (Gleinach), Vesca (Lak), Dóbrava, Kočúha (Gotschauchen), Dole (Dellach), Závoze (Sabosach), Trebljenje (Trieblich), Šmarjeta (St. Margarethen), Zg. in Sp. Vesca (Ober- Niederdörfel), Borovnica (Freibach), Hméliše (Homelitsch), Šajda tudi Dražjavas (Schaida), Položáni (ob vznožju Žetič), Selo (Zell), Raven (Rauma), Koprivna, Kočáni, Srednji in Zvrhnji (Mitter- Oberwinkel), Bájdiše (Waidisch).

¹⁸ Kraj je dobil ime Svěčane po ljudski tradiciji šele izza turških vpadov (Turki so se tu pri prodiranju začeli vgrezati!), poprej se je imenoval Vrbice.

¹⁹ Glej zgorajozn. 7.

²⁰ V narečju Medborovnic (nesklonljivo).

Obzor in društvene vesti

Dr. Jos. Tomišek (Maribor):

»Dr. Henrik Tuma: Pomen in razvoj alpinizma.«*

Tehtna in težka je ta knjiga (296 strani velike 8°), enciklopedično delo o »alpinizmu«, plod aktivnega delovanja, trajnega preudarjanja, neumornega zbiranja tekom več kakor navadne človeške dobe. Tehtna je knjiga po ogromnosti zbranega materiala, težka, ako hočeš pisatelju slediti po duševnih stezah, ki niso vedno ravne ali uglajene, zanimiva pa je vedno, najsi ji pritrjuješ ali naj te — in to često — izziva k odporu. Častno za Slovence in za slovensko planinstvo je, da je v našem jeziku izšlo tako delo, kakor ga, kolikor mi je znano, v slični obliki zbornika ne pozna splošno planinsko slovstvo. Zgodovinar slovenske prosvete bo z zadovoljstvom zabeležil, da dr. Tuma kot sedemdesetletnik z veliko stavbo zaključuje svoje podrobno planinsko delo.

Knjigo krasi, zares krasi, 12 slik iz naših, v prvi vrsti Julijskih Alp. Natisnjene so na posebnih prilogah in v primernih razdaljah razvrščene po knjigi ne da bi se naslanjale na vsebino. Vidi se, da jih je izbirala vešča roka in profinjen ukus izmed slik prvovrstnih fotografov-amaterjev, na čelu jim prosluli prof. Janko Ravnik; prav tako prvovrstna je njih tehnično-tipografska izvedba. Izbira slik je usmerjena tako, da iz njih odseva prav tako mogočnost in grozota, kakor idilična mikavnost in nežna milina naših alpskih pokrajin, prav tako planine v poletnem krasu cvetlie — narcise na Golici — in s čredami ovc na paši, kakor v zimskem čaru ivja in smučarskega pršiča. Na prvem mestu je prof. Ravnika Jalovec s Slemenom, slika, ki jo vsi naročniki našega Vestnika poznajo; imamo jo na prvi strani ovitka vsake številke. Ravnikovih je še šest drugih (Martuljkova skupina, Smučarji na Gorenjem Voglu, Šumeča Pišnica, Gozd na Pokljuki, Severna stena Vel. Dražkega vrha, Ivje). Vredne Ravnikovih so tudi ostale slike: nepopisno lepo je Blejsko jezero Egon Planinška in istega Narcise na Golici, ter Janka Škerlepa Ponca s Planice pozimi in Dane Kuraltove imenitne Ovce pod Slemenom. Zadnja slika je Mangrt (italijanskega fotografa iz Vidma), z nomenklaturu, označeno na transparentu; vprašal sem se, zakaj dr. Tuma ni omemil, da je razlaga k tej sliki (namreč prvenstvena tura Marko Debelakove in E. Deržaja Čez Gamzov Rob na Mangrt) v živem opisu natisnjena v našem Plan. Vestniku 1930, str. 34, ko bi dr. Tuma imel za to na str. 69 priliko, kjer ta drzni vzpon omenja; meni je žal, da Vestnik ni mogel prinesiti obenem s člankom tudi slike.

Pri pregledu vsebine knjige sledimo njenemu razporedu. Bogato zbirko dejstev sprejemamo z iskreno hvaležnostjo in se iz njih poučujemo. Z nazori pa se ne bomo z vsemi strinjali; tega tudi menda dr. Tuma, ki je izrazito in skoraj načelno polemična narava, ne pričakuje. Vso presojo pa hočem vršiti prav tako načelno in iz notranjega prepričanja ter z zavestjo pravičnosti na temelju skoraj neopažno skrite samoizpovedi dr. Tume na str. 244: »Mlad človek mora ljubiti in ljubiti sem cvetje v prirodi, otroke v šoli. Rastline so mi bila živa bitja, kakor da bi se pogovarjal z njih lepoto in čudesnostjo. Tudi pozneje v Alpah nisem trgal cvetja: sleč, murka sta mi bila preljuba. Natrgal sem, že mož, morda vsega kakih 20 očnic na nepristopnejših krajih v spomin dobri ženi Mariji. Našel sem jih zopet, ko je odšla od mene za vedno!« Ali se nam napram tej preprosti, nekako mjmogrede izrečeni besedi mnogoizkušeneega sedemdesetletnega moža ne zdiyo puhli vsi tako zvani romani? Zaradi teh besed odpuščamo dr. Tumi vse, kar je morda zagrešil — da rabim ta izraz; grešil je v zmoti, srce pa je bilo, mislim.

* I. naklada, Založba »Turistični klub Skala«. (Brez letnice.) — Naroča se pri založbi v Ljubljani; cera vezani knjigi 120 Din, broširani 100 Din.

dobro, samo da ga je dr. Tuma zakrival z bistrostjo svojega uma in ga skušal vladati z doslednostjo svoje volje.

To smem povedati; saj sem kot urednik našega Vestnika z dr. Tumo v zvezi že nad 20 let, izza leta 1908., ko mi je bilo uredništvo poverjeno. Vse to dobo sva lepo in dobro »izhajala«, dasi se v kakem vprašanju včasih nisva skladala, a sva tudi v takih slučajih našla izhod z odkrito besedo; zlasti sem blažil nekak agresivni ton, o katerem se g. dr. Tuma večkrat najbrž niti ne zaveda, da more osebno žaliti. Priznal sem trajno vrednost dr. Tumovim spisom in sem jih sprejemal v Vestnik leto za letom, kakor zaslužijo. Res pa je, da so se večkrat pojavljali glasovi proti tem spisom, češ, da so dolgočasni in prenatrpani s podatki; pojasnjeval sem, da so ravno zaradi teh podatkov dragoceni, večkrat naravnost nenadomestljivi. Tako je Planinski Vestnik dal dr. Tumi priliko, da je dajal na svet svoja planinska opazovanja in izkustva; ob »Vestniku« se je dr. Tuma razvil v planinskega pisatelja. Dr. Tuma bi bil zato ugodil i nedvomni resničnosti i pravičnosti napram našemu Vestniku ter napram samemu — sebi, ko bi bil pomen in razvoj našega Planinskega Vestnika drugače očrtal kakor s tistimi vrsticami na str. 70 svoje knjige, ki se občutijo kot omalovaževanje, pa naj so mišljene kakorkoli; ni bilo treba omeniti nobene osebe, ki je v zvezi s smerjo Plan. Vestnika, a dejstvom se ne smejo zapirati oči in ne jemati beseda. Vsak motrilec našega planinstva tekom zadnjih 30 let bo ugotovil: brez pomena in razvoja Planinskega Vestnika kot odseva slovenskega planinstva bi čisto gotovo tudi ne bilo dr. Tumovega »Pomena in razvoja alpinizma«... Toda, kakor sem rekel, z ozirom na zgoraj navedeni stavek našega častitljivega pravega planinca mu bodi tudi to odpuščeno; verujmo, da ni mislil nič slabega.

Zdaj pa sledimo knjigi, kakor je zasnovana.

Posvečena je »naši stremeči mladini«; mišljena je pač mladina, ki stremi v smeri dr. Tume, saj inace vsa mladina stremi. »Predgovor« nam daje vpogled v avtorjevo delavnico; poglobiti se hoče v prve početke alpinizma, mu dognati obseg s pregledom alpinističnih društev, ga utemeljiti sociološko in psihološko, in sicer po »dijalektični«(?) metodi ter končno »postavili nanovo problem prve slovenske kulture v Alpah«. Če čitamo predgovor, si pa nismo prav na jasnem, kakšna je zasnova knjige; avtor je knjigo naslovil »Pomen in razvoj alpinizma« in je nedvomno v pravilni deduktivni obliki iz trdno dognanega pojma »alpinizma« hotel zasledovati njegov razvoj skozi vso dobo obstoja. Ker pa mu pred očmi lebdi in ima zanj veljavo »alpinizem« prav po njegovi opredelbi, a ta opredelba ni vnaprej podana ni je sploh za dr. Tumo realizirana šele v prav novi dobi z Angleškim Alpinskim klubom, a strokovno premostrivana v najmočnejši alpinski organizaciji, namreč v nemški, zato je moral, da si sam ne izpodmakne tal, svoj načrt preobrniti ter knjigo začeti z razvojem alpinizma, ne pa s pomenom, kakor napoveduje naslov. S tem preokretom pa je knjiga speljana na neenotno pot, ki nas pri študiju dokaj moti: predpostavlja se namreč obstoj »alpinizma« ali pa ugotavlja njega neobstoj že davno prej, preden sploh izvemo, kaj je ali naj bo alpinizem. Ta rekonstruktivna metoda je izvirna zmeta v knjigi; ona je pisatelju njegovo delo silno otežkočila, tako, da se vidno bori s snovjo, ki jo je pridno zbiral, a je baš zaradi te metode ni mogel organično zgraditi do viška. Zmota pa je zakrivil izraz »alpinizem«, ki je nov in sploh tako nov, da mu je celo danes težko dati splošni, apelativni pomen, ki ga je pa celo nemogoče projicirati nazaj preko 19. stoletja (točno preko leta 1857.). Ko bi pisatelj ostal pri slovenskem izrazu »planinstvo«, bi mu bilo delo laglje in zasnova lahko razvojna; o alpinizmu pa bi se takisto moglo razpravljati kot posebnem pojavu planinstva. Potem bi se tudi ne moglo iti preko dejstva, da imamo Slovenci lepo število »planincev«, medtem ko štejemo gojiteljev alpinizma po izvajanjih dr. Tume razen njega samega kot prvega, ter ponesrečenega dr. Juga le še tega in onega,

izmed starejših skoraj nobenega (dr. Švigelj se med njimi pohvalno omenja kot tisti, ki je dr. Tuma napotil na opisovanje tur). Dobili bi svoje mesto tudi hribolazci, plezalci, naposled tudi sportisti-alpinisti in alpinistiki, a kot najsplošnejši: turisti.

Načelno važni sta v »predgovoru« še sledeči točki: Na str. 11. pravi g. pisatelj, da ne bo navajal posebnih literarnih virov, na katere se je opiral, »dasi je morda to med specialisti posameznih ved navada ali razvada. Kakor sem bil samoten in samostojen alpinist, tako sem pri svojem preiskovanju hotel izhajati iz tabula rasa«. Šele, ko si je ustvaril svoje naziranje, ga je, kakor pravi, kontroliral z mnenji drugih. Na istem mestu tudi pove, da mu je bilo nemogoče pregledati tistih preko 45.000 knjig o alpinizmu in sorodnih vedah, ki jih ima zbrane v Monakovem Nemško-Avstrijsko Alpínsko Društvo. — Tako stališče je čisto izgrešeno pri literarnem delu, ki hoče veljati za znanstveno in naj pomeni napredek v spoznanju. Ni »navada ali razvada«, da se navajajo viri, ampak prva in primitivna dolžnost; večkrat je velezaslužna že sama zbirka virov. Vsak raziskovalec mora nadaljevati tam, kjer so predniki nehali; zato mora vedeti njih mnenja in jim dati prioriteto, če so dospeli do istega naziranja, kakor ga ima ali si ga je pridobil novi avtor sam. Ako bi naj vsak raziskovalec delal in začel tako, kakor pravi dr. Tuma o samem sebi, namreč čisto samostojno in celo z drastiko »tabula rasa«, potem je odveč, da kdo izdaje knjigo kot uspeh svojega truda in študija; saj bi po njegovem načelu moral vsakdo takisto začeti s »tabula rasa«, če hoče kaj veljati... Kam bi to privedlo? Do absolutnega zastoja vsakega napredka, do okamenelosti primitivnega stanja... Ne! V tem vprašanju ni nobene debate; in ko bi bil dr. Tuma res tako snoval svojo knjigo, bi izgubila vso veljavo; sicer bi do tega itak ne prišlo, ker bi po tem načelu knjige sploh — ne bilo. V tej točki ne moremo popustiti ne za las. Tako delo mora biti osnovano na predhodnih delih, jih mora tudi, ako se na nje naslanjamo, se z njimi strinjamo ali ne, na dotičnih mestih točno navesti; s tem je vzpostavljena avtokontrola in se daje nasledniku možnost, da svoj trud zastavi tam, kjer je prednik nehali ali obtičal. — Ravno tako napačno pa je seveda, če bi kdo hotel v svrhu svoje preiskave preštudirati cele knjižnice, v našem slučaju n. pr. v Monakovem. Tako bi postopal, oz. hotel postopati kdo, ki je čisto nezmožen znanstveni delavec; tako res delajo knjigožrci, ki svojih študij nikoli ne zaokrožijo in nič ne producirajo. Baš v tem je zmožnost raziskovalca, da zna bistro spoznati in najti tiste vire, ki so za problem, kojega zasleduje, potrebni; ako jih iz realnih ovir ne more dobiti v porabo, je njegova dolžnost, da se opraviči. Število pravih virov se v praksi obično zelo zmanjša. — Res pa se je za spise, ki jim ni namen trajna veljava, torej v žurnalistiki in precej tudi v časopisih, skoraj redno še v »poljudnih« razpravah in knjigah, udomačila razvada-navada, da se ne navajajo, mnogokrat nalašč zamolčijo viri, zlasti še eden edini vir, ki je porabljen, prepisan, preveden. S tem pa se slovstvo spravlja v slab glas površnosti. — Ko bi dr. Tuma v svoji knjigi postopal res tako, kakor se glasi navedeni njegov nazor, bi mi njegovo knjigo smatrali kot slučajno osebno izpoved, ki bi v obliki leposlovnega spisa (romana ali kaj sličnega) morda zbujala estetsko ugodje, a kot znanstveni spis bi bila važna samo za spoznavo pisateljve osebe, več pa ne. Toda dr. Tuma se v resnici ni v obili meri ravnal po svojem načelu; študiral je dosti literature, morda ne povsem zadostne, a vsekako v tolikem obsegu, da prisojamo njegovi knjigi, kakor smo že poudarili, trajno vrednost.

Zelo pogrešamo podrobnih citatov iz porabljenih knjig; ti nudijo bralcu in presojevalcu hitro možnost, da se iz vira sam pouči, takisto pa tudi, da sledi našemu pisatelju, kako je delal. Citati so dokaz iskrenosti in odgovornosti. Takih citatov dr. Tuma sicer nima povsod, a ima jih dosti. Kako važni so, naj pokaže en slučaj. V dokaz, da je za alpinizem bistvena moška drznost, citira izrek

J. Srneca (Plan. Vestnik 1924, str. 231) o važnosti te drznosti za narodno vzgojo. Pri tem pa je dr. Tuma pustil v nemar nadaljnja izvajanja g. J. Srneca, ki se glase (pisane o priliki dr. Jugove smrtne nesreče) in ki jih tu posnamemo že kot odgovor na zaključke naše knjige: »Res, žrtve morajo biti... Vendar — prehuda, prevelika je izguba napram dobičku... Žrtvujmo se, z veseljem se žrtvujmo in ne strašimo se smrti, če treba za mili naš rod; ali ta žrtev bodi le skrajno sredstvo. Malo nas je in ne zametujmo se za razmerno premale uspehe. Bodimo idealni, bodimo pa tudi previdni računarji. Dosezimo uspehe, kolikor možno brez žrtev ali s čim manjšimi žrtvami in tudi s temi le v prid bistvenih narodnih stvari. — Triglav, ne škoduj, — Triglav, koristi našemu narodu.« — Prav isto svetuje nemški mladini, kajpada z vidika nemških nujnosti, dr. Henrik Pfannl v zborniku spisov in govorov »Was bist du mir, Berg?« (Dunaj, 1929), ko pravi na str. 153-4 v obliki »Resne besede alpski mladini«: »Naš narod potrebuje vsakega moža, najbolj pa takih, ki za kako idejo zastavijo življenje; če se je nam leta 1914. propovedovalo, da je najvišje, umreti za narod, zdaj pa vemo: najvišje je svojemu narodu živeti, mu posvetiti polno in globoko življeno življenje.« Takó je Pfannl, ki je bil v mladih letih izmed najdrznejših alpinistov, pozval v zrelih letih in v težkih časih planinske mladince! Njegova knjiga druží izmed vseh spisov, kar jih poznam, na najidealnejši način drznost planinstva z njegovimi višjimi estetičnimi in moralnimi cilji v skoraj brezosebni obliki. — Mi pa bi v dr. Tumovi knjigi radi čitali sličen klic naši mladini, »naši stremeči mladini«...

Dobro si moramo ogledati še načelo, s katerim konča dr. Tuma svoj predgovor. Najvažnejše se mu zdi in mu je očitno — kakor je on sicer hladen in kritičen motrilec — najbolj priraslo k srcu. To je naziranje, da so Slovenci od praveka bivali na sedanjem in sploh vsem ozemlju, kjer se najdejo, ali prav za prav kjer dr. Tuma misli, da je našel sledove o našem jeziku; v zvezi s tem pa je njegovo prepričanje in dokazovanje, da se dajo razne besede splošnega pomena in lastna imena sicer nejasnega izvora enostavno razložiti iz slovenščine, češ, prava razlaga se odpre planincu, ki prepotuje in spozna kraje, kjer se te besede nahajajo, dočim so temne jezikoslovcu, ki so mu na razpolago le njegovi znanstveni pripomočki. To aprioristično stališče, ki ga je dr. Tuma izpovedal pri vsaki priliki in tudi brez nje, je najšibkejša stran njegovih člankov in je bilo vzrok, da so si uredniki pomišljali z objavo; zaradi tega stališča so postali znanstveni krogi zelo rezervirani napram spisom dr. Tume; zbrani material je dobil svojo zasluženost, filološkimi in jezikovnimi razlagam pa se je spričo njih diletantizma odrekla vrednost, češ, da zaradi večine nevzdržljivih postanejo sumljive tudi tiste, ki so se morda posrečile. Prav ta plat je bila tudi tista, pri kateri se jaz prav mnogokrat nisem mogel strinjati z dr. Tumo; pri stotini imen posebno v poitalijančenem delu slovenskega ozemlja je dr. Tuma ugotovil kot temelj slovenski izraz, skrit v tujo obliko po pisavi ali po izreki v narečju; takih imen je mnogo nabranih in za nas ohranjenih v njegovem Imenoslovju Julijskih Alp. Uspeh s takimi odkritji pa mu je porodil zavest, da more on pojasniti tudi doslej še nepojasnjene besede; glasoslovna možnost in priznana zgodovinska dejstva so dr. Tumi ali učenjaška tesnosrčnost ali slepa vera v sporočilo, češ, tam v živi prirodi, med pastirji in sirarji prav poznamo temelje zgodovine in jezika. Mi bi skoraj mislili na stoletnico Prešernove »Nove pisarije« in bi se čudili romantiki dr. Tume, ko bi ne vedeli, da je kljub svojemu izpovedanemu realizmu v bistvu velik romantik. Da ne bi našemu Plan. Vestniku (dasi je za vsebino člankov odgovoren vsak pisatelj sam) očitali kot svarilo v znanstvenem svetu jezikovnih grotesk kakor doslej že dvema znanima Slovencema, sem — brez pridržka priznavajoč dragocenost zbirk in veljavnost mnogih razlag — pri dvomljivih zabrisal apodiktičnost trditve s pripombo o možnosti, o subjektivnem mnenju in slično;

mislil sem si namreč: pobudo pa bodo naši raziskovalci vendar dobili in nemara se z znanstvenim aparatom lotijo razlage toliko še nepojasnjenih besed; saj je tu res še mnogo neobdelanega polja. Tako bi dr. Tumove razlage posredno postale zaslužne; kar pa se mi niti s tega stališča ni zdelo opravičljivo, to sem črtal; v enem slučaju (razlaga Nadiže) se s pisateljem nisem mogel zediniti, ker je zahteval, da se spis natisne neizpremenjen. — To sem tukaj povedal zato, da se pojasni, v koliko je Plan. Vestnik soodgovoren za dr. Tumove jezikovne in zgodovinske sklepe. Z resničnim obžalovanjem pa najdemo tudi v knjigi »Pomen in razvoj alpinizma« isto usodno strast, zavzetost, navdušenost — nekdo bi morda rekel manijo — o predpamtivečnosti našega slovenskega prostaka in slovenskega jezika v vseh naših krajih in še daleč tja okrog. In celo v knjigi, ki mora vendar donášati vse trdnejše rezultate nego časopis mesečnik, zagledamo strmeč še dalekosežnejše trditve. Najbolj precizno je to svojo vero izpovedal dr. Tuma na str. 75 v opombi s temle stavkom: »Izhajam iz teorije, da je praslovenska pastirska kultura temelj evropski kulturi.« (Slično str. 251.) Ob taki trditvi nam sapa zastaja, da skoraj ne moremo nič odgovoriti; saj menda tudi ni treba! Edino vprašali bi g. pisatelja, kako si on predstavlja praslovensko pastirsko kulturo, kod in s čim se je širila in kateri deli srednjeevropske kulture (kakšna in kje je ta?) temeljijo na praslovenski pastirski? In kako je to, da so ti naši pastirji, kolikor jih je še, bistveno ostali na zelo primitivni stopnji brččas (po dr. Tumi) večtisočletnih prednikov, dočim je srednjeevropska kultura silno napredovala, odkar jo moremo zgodovinsko zasledovati.

Taki stavki se pač slišijo v kakem ljudskem predavanju, kjer poslušalci ne morejo ali ne marajo razmišljati o vsebini, ali pri kakem agitacijskem govoru; ne sodijo pa v resno knjigo kakor je ta. V predgovoru na str. 12 se o istem nazoru govori nekaj manj polnozvočno in se pojasnjuje, kako je dr. Tuma prišel do svojega nazora, a tudi tam je zdrava realnost, namreč dr. Tumovo opazovanje našega pastirja neposredno pri delu in govoru, utonila v fantastičnih sklepih: »Planinski pastir je odsev gorske prirode« — pastir pa — odsev? Čudno, kaj ne? Ali: »Slovenske besede za prirodne pojave v Julijskih Alpah se dado razlagati le iz slovenščine« — ej, to se razume samo posebi, če so besede slovenske, in to velja povsod, ne samo v Julijskih Alpah in ne samo pri pastirjih! »Julijske Alpe nikjer ne kažejo pred slovenskim drugega prebivalca« — kaj takega moremo trditi (brez dokaza seveda), če vemo, kdaj so bile prvokrat naseljene, česar pa ne vemo in pač nikoli ne bomo vedeli, in če po dr. Tumovi ideologiji mislimo Julijske Alpe naseljene le po pastirjih gori na planinskih pašnikih, kar je nemogoče in res tudi ni bilo; sicer pa vidimo tudi tu zopet omejitve le na Julijske Alpe. Nekaj vrst nižje pa je postavljena naenkrat širša trditev: »A zagonetka prve alpske kulture se ne da rešiti drugače nego iz slovenskih Alp in slovenskega jezika. Ta rešitev postavi vse dosedanje hipoteze o prvi evropski zgodovini na glavo.« Tu je zopet pomešano stvarno s fantastičnim. Kdor bo strokovno razpravljajal o prvi alpski kulturi (ki pa se ne bo rešila kakor kaka — zagonetka, nikoli!), bo kajpada tudi uvaževal slovenske Alpe in bo iskal opore pri raziskavanju i v slovenskem jeziku; glede prve evropske zgodovine pa ne bo treba postavljati nobenih teorij na glavo, če so namreč te teorije nastale na temelju zanesljivih virov, ki jih vendar imamo pisanih v starosti okrog 2000 let, nepisanih pa še starejših. Od našega pastirja pa, če ni kak mlad fant, bomo dobili informacij za planinstvo v pomenu pašništva v najboljšem slučaju za kakih zadnjih sto let; če nam pokaže kako Potočko Zijavko ali kaj sličnega, bomo svoje domneve, samo te, morali postavljati čisto iz lastnega, na lastno odgovornost in pripravljene, da nam našo teorijo kdo drug, ki ima boljše dokaze, »postavi na glavo«, potem ko je dokazal nevzdržnost naše. Tako bi tudi dr. Tuma povsod, kjer zametava na-

sprotne teorije, moral najprej tem dokazati, da so njih sredstva slaba ali nezadostna, in sicer s stvarno kritiko po znanstveni metodi od vira do vira.

V tem oziru pa metoda dr. Tume odpove. On se opira na nedvomno pravilno razlago precej zlasti krajevnih imen v današnji obliki in iz današnje slovenščine; take slovenske besede pa projicira enostavno v davno, predzgodovinsko dobo, ne da bi se vprašal, ali je taka oblika bila veljavna i v prejšnjem stanju jezika, zlasti pa, ali moremo dokazati, da so v pradavnini že bivali Slovenci na ozemlju, kjer se danes nahaja dotična, recimo res slovenska beseda. Zgodovinsko je dognano in nihče ne oporeka, da so Slovenci bili naseljeni daleč tja po Alpah, makar do švicarske meje, in da moremo povsod najti sledove o njihovi nomenklaturi; a prav tako je nedvomno, da so take besede nastale tam šele, ko so Slovenci tja prišli — saj kaj drugega ni mogoče, torej recimo izza 6. stoletja po Kr. Taša starost je zadostna in dr. Tuma ne bo nikoli mogel dokazati — tega niti ni poskusil —, da so besede, ki jim je našel izvor v slovenščini, starejše, ampak on v svoji romantični slovanski ideologiji enostavno trdi, da so take besede od vsega početka, recimo od stvarjenja človeka, v teh krajih prvotne, češ, da pred Slovenci tu sploh ni bilo drugih prebivalcev. Opora za to mu je njegova razlaga nekkih besed iz starih jezikov (zlasti latinščine), češ, da so ti zajemali iz slovenščine. Sem spada n. pr. beseda »Alpe«, ki jo dr. Tuma na str. 138 razlaga iz slovenščine, češ, da pomenja »vzvišek« in je še ohranjena v »lob«-anji. Čudno pa je, da Slovenci Alp do današnjega dne niso nikoli in nikjer sami imenovali z imenom, ki so jim ga po dr. Tumi dali; in s slovenskim občnim imenom »višavij« so mogli Rimljani to gorovje poimenovati le, če so sami razumeli in govorili — slovenski. Če se ne motim, dr. Tuma čisto resno misli, da so Rimljani, oz. Latinci svoj jezik tvarjali na slovenski podlagi; saj na str. 75 dokazuje, da latinska beseda ludus (igra) odgovarja slovenski »loditi« (luditi), kakor tudi nemški spielen slovenskemu »poljem — plati«; iz slovenske podlage, iz katere so vzete germanske in latinske besede, torej po dr. Tumi sestavimo lahko polni pomen igre. Bistvo pojma pa mu je le v naši slovenski besedi igra, t. j. »veselo, šumno gibanje« — tako zaključuje dr. Tuma svojo razlago. Tudi (str. 18) locus Vrbanus (čitaj Urbanus) mu je slovenski! — Žal nam je, da so take gorostasnosti, ki bi jih mogel zagrešiti kak naiven samouk in etimološki sportnik, zašle v to tako veliko knjigo.

Prvi vtis je ta, da se dr. Tuma za slovenski izvor evropske in posebe alpske kulture zavzema s tendenco, da dvigne pomen in važnost slovenstva, torej z nacionalnega ozira; v soglasju s tem je tudi poziv, naj se tega vprašanja lotijo slovenski veščaki, češ, da jih doslej preveč teži ogromna nemška učenost; tudi sicer kaže knjiga toplo zavzemanje za vse, kar je slovanskega. Vendar pa pravi na str. 250: »Nacionalizem kot nositelj tekmovanja plemen in narodov odbil me je bil že davno od sebe. V njem pokazala se mi je za časa političnega delovanja gonilna sila nacionalizma: sovražstvo, homo homini lupus.« No, oboje se da spraviti v sklad; glavno je, da se slovenstvu ne dela krivica. Eno pa nas neprijetno dirne, a to naj ne bo naslovljeno samo na pisatelja te knjige, ampak na mnoge javne zastopnike Slovencev. To je v zadnjih letih pri nas že kar udomaćena pohlevna izpoved o našem — suženjstvu; tolikokrat se o njem govori in piše, da se to naše suženjstvo občuti kot nekaj samo ob sebi umljivega in da je postalo kaj priljubljeno govorniško sredstvo. Tudi dr. Tuma pravi na str. 49, da smo bili »zasužnjeni« pod nemškim gospodstvom in da nismo poznali najprimitivnejših kulturnih pravic. »V to nevoljo pa ga je spravila — tedaj še mladeniča« — otvoritev »Deschmanove koč«, ki je imela čisto nemški značaj in kjer so pogostili tudi domače kmete in nosače. »Zagnusilo se mi je suženjstvo naših ljudi«, pravi dr. Tuma zdaj; tedaj pa je »odhitel ukaje, lačen in žejen navzdol skozi Kot ter prispel zadovoljen s seboj ob dveh v Mojstrano.« Kje je suženjstvo? Če je naša inteligenca postala nemškutarska, je to storila prostovoljno; zvesti narod-

njaki pa so bili za narodno stvar bolj in nesebičneje vneti in delavni nego dandanes, preprosto ljudstvo je delalo na svoji lastnini, ako jo je imelo, neovirano, z bremenji, kakor dandanašnji, delavec pa je iskal zaslužka pri podjetniku, kakor dandanes. Ako je bilo tega, kar imenujemo svoboda, manj, so zanjo trpeli drugi narodi prav tako kakor Slovenci, podložnik kjerkoli na Nemškem na isti način kakor v Italiji, pri nas in drugod. Le zavest o svoji narodnosti še ni bila prodrla v vse sloje, ne pri nas in ne drugod; ta pa je dobila prosto pot posebno s preokretom v gospodarstvu; in v tem dvojnem oziru vplivati na narod v najširšem pomenu je postala naloga uvidevnih mož — voditeljev. Na take može je tudi čakalo še nerojeno, pa tudi že porojeno slovensko planinstvo; dobilo jih je na srečo Slovencev, a dr. Tuma je skoraj docela zamolčal njihove nevenljive zasluge. Ustanoviteljem društva vsaj priznava njihovo narodno navdušenje, a jih vrednoti nizko, češ, »nobeden izmed njih ni bil ne takrat ne pozneje turist (hotel je reči ‚alpinist‘, str. 51); le pri sedanjem predsedniku dr. Franu Tomišeku (str. 52) kakor pri dr. Šviglju, podčrtava, da je bil alpinist, ki je odkril vse polno turistovskih pristopov na naše gorske velikane. Zamolčal pa je i pri njem i pri Aljažu i Kocbeku in drugih ogromno organizatorno delo, ki je s pobudo, z nasveti, s pripotegnitvijo domačinov in seveda z gmotnimi sredstvi ter z zaslužkom, ki so ga dobivali domači delavci in podjetniki, z neverjetno naglico osvojilo naše planine in zagospodovalo v njih. Kako naj knjigi odpuščamo težko krivico, da ni s ponosom, ki bi bil pravičen in upravičen, pred svetom z vso odkritostjo ugotovila, kar priznavajo vsi tujci, da je namreč v slovenskih planinah, v področju Slov. Plan. Društva planinstvo tako dovršeno urejeno in za vse potrebe kakršnegakoli planincea, poleti in pozimi oskrbljeno tako, kakor pravnikjer na svetu! To je doseglo SPD po svojih organizatorjih, plezalcih in — neplezalcih. Kako pa je mogel dr. Tuma končati svojo obsežno knjigo, ne da bi posvetil »Triglavskemu župniku« Aljažu spodobno poglavje? Dr. Tuma ne pove o njem nič drugega nego, da je na svoje stroške postavil stolp na vrhu Triglava. Kocbek pa se (str. 71) sploh navaja samo med literarnimi viri: da je spisal knjigo Savinjske Alpe, Kocbek, ki je vse svoje življenje posvetil tem Alpam! Kot nedostatno naj na tem mestu še zabeležimo, da se alpinizem dr. Tume tiče le Julijskih Alp.

Tako smo se v splošnem opredelili napram glavnim idejam, zastopanim v knjigi. Iz povedanega je dosti razvidno, kako širok je okvir tega obsežnega literarnega dela.

Ko bi se hoteli odzvati na vse posameznosti, bi naše poročilo moglo narasti do obsega knjige same. Iz zunanjih razlogov se moramo in iz notranjih se smemo omejiti le na nekatere opazke. Kdor je doslej čital dr. Tumove razprave in poslušal njegova predavanja, ta pozna v glavnem njegove misli in trditve, ker so prevzete v knjigo bistveno neizpremenjene; za nas zanimiva so poglobljanja. Leta 1908. je v Plan. Vestniku, str. 85 do 96, tik preden sem jaz prevzel uredništvo, dr. Tumov članek »Alpinizem«; tedanji urednik A. Mikuš je odgovornost odklonil s pripombo pod črto: »Ta spis je znanstvena razprava, za katere vsebino je odgovoren g. pisatelj.« (Prim. str. 250 v naši knjigi.) Ta članek je prav za prav osnutek sedanje knjige, je pisan pregledno in živahno in izpričuje, da si je dr. Tuma zgodaj utrdil svoje nazore. Pojem alpinizma, za kojega določitev je porabil v knjigi tolik aparat, je leta 1908., na str. 85 določil tako: »Pojem alpinizma v širšem pomenu obsega po eni strani vso vedo in vse znanje glede na Alpe in visoko gorovje sploh, po drugi strani pa šport, t. j. organsko fizično delo, ki usposablja človeka, da zmaga alpsko prirodo. Po tej drugi plati je alpinizem alpinistika, kakor je od prve plati v pomenu vede alpinizem v ožjem pomenu besede.« In na str. 90 še tale izpopolnitev: »Brezciljno hrepenenje po neznanem

silnejšem, brezkončno premagovanje samega sebe, brezmejna moč volje in nebojazen pred smrtjo, to so individualni — psihološki elementi alpinizma.« Nad 20 let pozneje pa je planinstvu še določil razmerje napram sportu in rekordstvu in je razkril njegovo organično zvezo s naravo. Storil je to v Koledarju Cankarjeve družbe za leto 1930. s člankom »Cankar — narava — alpinizem« na str. 119, kjer pravi: »Alpinistika v svojem bistvu je šport. Bistveni moment športa je svobodno udejstvovanje telesne in umstvene sile v polni zavesti.« In na str. 121: »Alpinistika kot šport že po lastni vsebini izključuje tekmo in rekord in si s tem postavlja etične in estetične meje... Fabrika in tehnika zatre človeku telo in um, alpinistika mu prinaša svobodo, samovoljno udejstvovanje telesnega in duševnega. Alpinistika je beg od prisilnega dela, od mezdne sužnosti, je svobodno izživljanje v preprosti, svobodni narodi.« V knjigi so posameznim delom teh označb posvečena posebna poglavja; rezultati so v bistvu isti. V zadnjih časih je nastal najhujši spor o tem, je li planinstvo sport ali ne. Dr. Tuma trdi to kategorično, resda o planinstvu, ki mu je alpinizem.

Da bi na to vprašanje mogli dati končen odgovor, bi bilo treba sport definirati do evidentnosti; taka definicija pa bi bila — ker se je sport zelo vsestransko razvil — ali čisto splošna ali tesno omejena, kakor si pač kdo zasebno predstavlja sport. Današnji sport velja v javni sodbi le za telesno udejstvovanje, da se pokaže telesna moč, spretnost, odpornost, vztrajnost, a obenem da se prezira telesna varnost, kar se lahko pojavlja v obliki preziranja ali celo iskanja telesne, končno smrtne nevarnosti. Ker število takih sportnikov ne more biti veliko, postanejo oni, ki se na to stran odlikujejo, daleč vidni, slavni; to vabi druge, in tako je dospelo sportstvo do velikega tekmovanja, do napenjanja za rekordi. Uspehi takih rekordnikov potiskajo v ozadje uspehe na drugih, n. pr. prosvetnih, gospodarskih poljih. I pri nas se že v knjigah, namenjenih za najširše občinstvo, za leto 1931. v Koledarju Družbe sv. Mohorja, na str. 94 poroča o raznih telesnih sportih. Pač se z obžalovanjem ugotavlja: »Človeštva se je polastila neka splošna strast za nego telesa in za oboževanje zmagačev v teh tekmah. Največji učenjak, umetnik in mislec in državnik in če hočete, usmiljeni Samaritan za vse človeštvo — vsak tak je pri sodobnem človeštvu muha v primeri s športnim zmagovalcem. Duh in duševnost se odrivata; telesu in telesni moči, drznosti, spretnosti pa se zažiga kadilo.« A prav tako se ugotavlja, da se ta silni preobrat, ki ga je pokrenil napredek v tehniki in usmerjenje v telesnost, ne da zavreti, že zato ne, ker je čast in slava zmagovalca takisto slava naroda in domovine. Obrniti pa je treba novi tok od zgolj telesnega divjaštva v duševno, idealno usmerjenost in mu osobito odkrhati vso brutalnost. Sportniki sami zahtevajo, da bodi njih vedenje »fair«. Baš zato, ker je pri sportu redko vidna duševna usmerjenost, a je tem bolj vidna brezobzirna gonja za osebnim uspehom, nič fair in preveč surova, zato se misleči in čuteči gojitelji prav za prav sportnih del in spretnosti upirajo, da bi se šteli med sportnike, in s tega svojega osebnega stališča in izkustva tudi tajijo, da bi njih delo bilo sport. Tako pridemo do paradoksnega dejstva, da se dve osebi udejevujeta, ako ju gledamo na istem objektu in na isti način; a vendar se eden ponosno postavi kot sportist, drugi pa to odklanja ogorčeno. Posebno velja to o planinstvu ali — da govorimo po dr. Tumovo — o alpinizmu. Dr. Kugy, ki mu zares nihče ne more odrekati značaja alpinista, noče nič slišati o tem, da goji sport. Dr. Pfannl, ki od alpinista zahteva iste zmožnosti in posebnosti kakor dr. Tuma, samo da pri udejstvovanju v mogočni planinski narodi, tudi ne izbegavaoč smrtno nevarnost, vedno zre v globino svoje duše, on pravi, da pri vsem planinskem doživetju ne misli na sport: »sport je tehnika, kot tak je samo sredstvo, je služabnik,

ne gospodar. Nedavno še (v oktobrski številki, 1930, časopisa »Deutsche Alpenzeitung«, str. 532, vodilnega alpskega glasila, kjer objavljajo visoki turisti svoje vzpone) se navajajo z naslovom »Je li alpinizem sport?« sledeče besede enega najdrznejših hribolazcev, Andreja Fischerja, posnete iz predavanja o opasnosti in tehniki planinstva: »Prepričan sem, da se je pod vtisom kake katastrofe že marsikdo vprašal: ‚In ti boš še vedno tja zahajal?‘ Pa mi smo še nadalje hodili tja gori in še bomo šli; kajti planinstvo je življenjsko delovanje, ki se, kolikor jih poznamo, ne da nadomestiti z nobenim drugim.« S tem je (tako se piše na navedenem mestu) jasno in glasno povedano, da alpinizem v pravem pomenu besede ni sport; o tem si tisoči, morda stotisoči niso na jasnem. Res obstoja planinski sport; obstoji pa tudi alpsko udejstvovanje, ki je več nego sport, ki ima etično ozadje. Če kdo v svoji prekipeljavosti življenjski sili, v plezalski opremi, premaga navpične stene, žlebove brez prijemov, ostre grebene, se to prav lahko imenuje sport. Kdor pa se povzpne na Matterhorn, Bernino, M. Rosa, ta tega ne stori, ako je pravi planinec, zato, da je bil »gori«. Njemu je visoko gorovje več nego sportni stadion, kjer se vrši tekma... Iz zdravega vira visokega planinstva črpa on moč za življenje. — Nato se ondi navajajo slični izreki slavnega angleškega alpinista Sir Francis Younghusbanda in se članek končuje: »Stremljenje kvišku za solncem, skalo, ledenikom, snegom ni za nas zemljane le dogodek, ki je v prid našim mišicam, ampak obenem doživljaj za srce in čustvo.« — Nasproti tem so pa seveda drugi veleturisti, ki presojajo planinstvo kot sport; navaja jih dr. Tuma, sam njih pristaš; njemu je alpinizem skozi in skozi sport ali pa sploh ni alpinizem.

Sportne knjige naštevajo med različnimi (telesnimi) sporti redno tudi alpinizem; n. pr. zelo poučna, točna in pregledna Fendrichova »Der Sport, der Mensch und der Sportmensch« (Stuttgart, Franckh), ima na str. 70 do 72 posebno poglavje o alpinizmu kot sportu; splošna izvajanja o sportu bodisi v tej ali drugi slični knjigi izven planinskega slovstva pa bi bila dr. Tumi služila pri razpredelbi sporta. — Ko se je pri nas Slovenceh razvilo planinstvo, se je zavestno smatralo kot sport in vsi planinci, ki so delali večkrat v planine »ture«, lahke ali težke, so se smatrali za sportnike. To so bili časi, ko smo druge zdaj merodajne sporte komaj poznali; zavedali pa smo se prvotnega bistva take delatnosti, kakor jo zdaj po angleški, preko francoščine iz latinščine prevzeti besedi imenujemo »sport« (disportare, desporter, t. j. se kratkočasiti, razvedriti). Še zdaj imenujemo najbolj splošno sport početje, ki je neobvezno (prostovoljno, nepoklicno) in se goji vneto pa očitno. V njegovi neobveznosti leži značaj razvedrila, ker je človek že tako ustrojen, da smatra dolžnost za breme ali vsaj za neprijetnost in jo opravlja v toliko, kolikor pač mora, a da prostovoljno odbrane posle izvršuje z največjimi žrtvami, tako da mu ti morejo postati važnejši nego njegova »služba«. Vsi taki postranski posli so zanj »sport«, da le nimajo poklicnega namena; kajti če je početje, ki je meni sport, komu drugemu poklic ali naročeni namen ali sploh v službi kogar- in česarkoli, potem se upiramo, da bi se početje imenovalo sport. Pastirji, divji lovci, gorski vodniki so v planinah, Alpah prvovrstni hodeci, plezalci, a nihče jih ne uvršča med sportiste, med alpiniste; ne dr. Kugy, ki se ne smatra za sportista, in je postavil Andreju Komacu tako sijajen spomenik v svoji knjigi; ne alpinist-sportnik dr. Tuma, ko nam poroča o Jožefu Komacu, Ojeingerju in drugih. — Vprašanje namena odloča, ne pa količine in uspeha in kakovosti udejstvovanja. Mera, višina popolnosti ne more biti odločilna za priznanje, je li kdo n. pr. alpinist, sportnik ali nesportnik; je pa v duhu današnjega časa, da se za javno mnenje — a to se ne zmeni dosti za bistvo stvari — stavi v ospredje posebno pramoč telesa in prasila volje, ki se kaže v drznem pogumu in preziranju smrtni nevarnosti, s čimer se nevede in še bolj nehote od svojega ekstrema bližajo učinku

srednjeveškega zaničevanja telesnosti, izvirajočega od poudarka absolutne duševnosti. Premajhen, obično neviden ozir na duševnost je v najnovejših časih tudi povod, da se tisti, ki jim je duševnost vendar vedno prva, branijo naziva, da so sportisti. Branijo pa se tega po pravici toliko bolj, ker se zdaj gotova telesna udejstvovanja, n. pr. nogomet, hazena, sploh ne imenujejo drugače nego sport, a se baš pri njih kažejo vsi izrastki gole telesnosti; to odbija. Take »sporte« gojijo tudi tisti, ki jim je to postalo poklic, torej profesionali, kar bi v nobenem slučaju ne smelo biti. ako naj bo »sport« res sport. Drugod, pri planinstvu, veslanju i. dr. še razvoj ni došel tako daleč; morda ga še dočakamo; pri tenisu ali, da se ozremo na netelesno polje, pri šahu smo že tam.

Pri planinstvu pa še vedno odloča namen, in mislim, da bo to ostalo tako, posebno pri Slovencih. Hvala Bogu in našemu Planinskemu Društvu: vedno več planincev imamo in nadejam se, da jih je še vedno prav mnogo, ki morejo pohajati naše planine; malo pa jih bo zanimalo, ali jih kak teoretik šteje med sportnike, alpiniste, alpinistike ali kaj sličnega. Toda naši priznani planinci veljajo kot taki kljub vsem definicijam o sportu in alpinizmu; v naši tradiciji štejejo kot makar — tudi — sportniki, dasi jih dr. Tuma ne omenja. Naš najbolj znani planinec, hudomušni Janko (Mlakar) si je zgradil in si še vedno gradi planinski spomenik, on, ki mu je planinstvo že od mladih nog pravi sport; kdo je bolj alpinist nego on? Pa vseznalec in vsevidec J. Wester — prvovrsten planinskosporni čin je njegova pešhoja s Triglava v Ljubljano, da drugih ne omenjamo. Najuniverzalnejši alpinist je dr. Oblak — kaj je že prehodil pri nas in drugod, sam s seboj in sam iz sebe; strašno zoprno mu je, da bi planinstvo naj bilo sport, in vendar je on najpopolnejši v sportu podušeavljenja planinstva; kar je pri drugih ena lastnost, je pri njem bistvo; telesno plat on komaj omenja, on, alpinist etike in estetike. Nasprotno pa, takisto vztrajen v navdušenju za planine, dr. Tuma, ne najde dovolj prilike in besed, da bi se predstavil kot dosleden zastopnik alpinizma-sporta; res se ne more nobeden slovenski turist dičiti s tolikimi prvovrstnimi vzponi (Triglavska stena, Špič nad Policami itd.); a vendar je iz njegovih podrobnih opisov, ki jih čitamo četrt stoletja v Plan. Vestniku, razvidno, da mu planinski pristopi, razen prvih, niso bili čisto planinski — sport; služili so mu, in to mu štejem naravnost v pravo — zaslugi, v spoznavanje ljudi, krajev, odnošajev; pri teh planinskih turah je osobito v svoji najzrelejši dobi gojil tisti — sport, ki je opasnejši nego plezalstvo in se kaj hitro konča nesrečno, to je sport etimologiziranja, razlage besed, sport, ki je zelo razširjen med samouki. Slično je neumorni propagator turistike in turizma, Rudolf Badjura, sportnik in — nesportnik. V najpristnejši obliki, se mi zdi, je prej ko slej vdan alpinizmu Jožef Zazula. Da se obrnemo drugam: prof. Janko Ravnik krene kot alpinist v gore, njegovo čustveno oko tam trajno išče, najde in ujame drugim težko vidno slikovitost naših planin ter jo pokaže nam, daljnji, potomcem...; je li to sport? Ne, to je umetnost, in taki umetniki so njegovi pristaši Egoni, Staneti, Ivani, Jankoti i. dr. Sportnik in nesportnik planinec je tudi bistri praktik-alpinist: realist Lojze Knafelc. — Ni mogoče in ni treba naštevati drugih, kojih imen skoraj ne slišimo, ki pa so vsi delali in še delajo, ki so naredili naše planine in vrhove pristopne sedanjemu širokemu toku planincev-izletnikov.

Z očmi zdaj sledimo njih naslednikom; to so mladostniki, po letih ali živosti, ki osvajajo še samotne špike, po neprehojenih stenah, žlebovih, grebenih; moji, naši ljubljenci, Vi naši »otroci skrbi«; veselo napredujete, pa čuvajte se in čuvaj Vas Bog! Jože in Stanko in Miha, pa Janez in Mirko, Marko in Edo, Darinka in Vladimir, Paula in Milan, Anton in Bojan, Herbert in Alojz, Rajko in Slavko ter ostali Vaši bratje in Vaše sestre. Dva izmed Vas in Klement so že postali

žrtev planin, žrtve sportnega dela Vašega planinstva: uvažujte, da Vaše planinstvo ni v celoti obeženo v sportu, da mu je ta le zunanji okvir, videz; a Vaše stremljenje, ponotranjeno v zvestem tovarištvu in osredotočeno v notranjem doživetju, je vzvišeno nad formalnost, ki jo vedno vežemo s sportom; od Vas je odvisno, da dvignete svoj »sport« nad — sport. — Končno naj pride na vrsto domača hiša, jaz in moj brat. Kakor sem že omenil, pripušča dr. Tuma (str. 52) mojemu bratu, sedanjemu predsedniku, da je bil alpinist, ko je po vrsti preplezal pozneje izvršene pristope na naše velikane. Je li torej sportnik? Ne! Sportnik je bil, ko sva še kot gimnazijca leta 1887., gnana po notranjem nagonu, šla brez vsake priprave na Ojstrico; ali kakih 10 let pozneje, ko sva takisto sama, v dežju in megli, eden še z dežnikom, čez Kot in Rež prvikrat posetila Triglav. Ko pa je pozneje brat pričel delovati za naše Plan. Društvo in je iskal ugodnih mest in zvez za naše slovenske postojanke ter določil in odredil naprave, sem jaz, ki sem se večkrat udeležil pohodov, posebno v okrilju Razora, Jalovca in Mangrta, sam preizkusil, da tisti njegovi in naši vzponi, dasi so se izvršili pod vodstvom Andreja Komaca ali Špika-Tožbarja (ali obeh), niso bili kaka sportna podvzetja, ampak poleg planinskega napora težko in odgovorno delo, previdno in preudarno započeto v tedanjih ne lahkih razmerah in skrbno nadzirano do dovršitve. Bog me, to ni bil nikak sport. Temu skrbnemu delu vseh tedanjih zastopnikov planinstva, pod smotrenim bratovim vodstvom, gre zasluga, da so naše planine postale v vseh ozirih naše. Ko bi mi in oni iskali samo sportnega doživetja, bi imeli pač morda neko številce posameznikov alpinistov, kakor jih pogreša dr. Tuma, a slovenskega planinstva binebilo! To naj pomislijo tisti, ki danes kaj radi omalovažujejo mnogobrojne naše planinske naprave, kojih obstoj se jim zdi kakor kaj samoobsebi umevnega. Kot planinec torej dr. Fran Tomišek vpričo resnega težkega dela ni mogel biti sportnik; v njegovem življenjskem položaju pa mu je vse planinstvo skupaj zares — sport, kakor je i meni, njegovemu bratu, s planinstvom vred izza leta 1908. urejevanje Planinskega Vestnika čist sport, in to nama obema — salamenski!

Ne ugiblajte torej, kako se Vaše delo opredeljuje in imenuje; sport ali nesport, alpinizem ali planinstvo ali kakorkoli, poglavitno je, da svoj posel, ki ste si ga odbrali in za katerega ste sposobni in voljni, vestno opravljate ter v prid brata, naroda, domovine vršite, skrbeč za umni napredek, povsod veseli, če najdete sodelavce, spoštujoč njih posebnosti in nazore; nikdar naj ne odločuje ozir na osebnost, nikdar ne zastopajte napram drugim svojih nasprotnih nazorov žaljivo. Planinstvo je tako obširno in dela v njem toliko, da lahko dobijo pri njem vsi svoje mesto delavnosti; pri »Vestniku« n. pr. vsi prostora.

V naslombi na prejšnji odstavek sem prepričan, da dr. Tuma obžaluje grobost, s katero osebno žali na str. 157 in zopet na str. 208 enega naših najboljših plezalcev, ki svoje prvenstvene ture obenem opisuje tako spretno, da je zbudil pozornost inozemstva. V stvarni knjigi je tak ton nedopusten; če bi se slišal na kakem občnem zboru — kjer se, žal, sliši marsikaj — bi ga mogel predsednik zavrniti. Sportniki morajo biti »fair«, pravi knjiga sama na str. 166. — Čista objektivnost je dolžnost knjige. Tu mi prihaja še na misel spis, ki stopa izven okvira dr. Tumovega dela in se ondi čuti kot prisiljen vrivek. To je poročilo o nesreči Marko Debelakove in Edo Deržaja; dr. Tuma pritajeno očita Plan. Vestniku, da v njem spis ni izšel, dasi mu je točno znano, kako je do tega prišlo. Jaz sam sem v Vestniku 1927, na str. 189 poročal na kratko o nesreči s porabo privatnega pisma pisateljice in sem napovedal članek, ki bi služil v »pouk in

svarilo«; članek sem priredil za natis in nič ne prikrivam, da me je pretresel. V Ljubljani so zabranili, da ni izšel; kdo pa je zabrano inspiriral? Baš tisti, ki so zdaj poročilo — izdali. Če hočejo s tem izraziti, da so svojo nekdanjo tovarišico rehabilitirali, potem je čin pravilen; ni pa prav, da tega niso povedali in da se dr. Tuma obregne ob Plan. Vestnik. Njegova dolžnost bi bila, da pove vse ali pa nič. —

Vse, kar smo povedali, naj velja kot uvod k čitanju knjige. Zdaj pa jo vzemite v roke in jo berite. Knjiga je napovedana kot I. naklada. Želimo in upamo, da bo kmalu potrebna II. naklada; za njo se naj to obširno delo zaokroži po zasnovi tako, da bo za tretjino krajše; v tipografskem oziru naj se skrbi za boljše preglednost in za dosledno izbiro črk, a na koncu se naj dodene dobro kazalo, vsaj imensko, če ne stvarno, ker je drugače sila zamudno, med nebrojnimi podatki, često raztresenimi pod raznimi poglavji, najti ravno to, česar iščem; in končno, pred natisom naj jo dobi v roke jezikovni korektor.

Gospod pisatelj pa bodi še mnogo let zdrav in čil ob svojem tolikostranskem delu.

Jos. Wester:

»Slovenija« v »Novi Evropi«.

Ugledna zagrebška revija »Nova Evropa« je izšla v novembrski številki 1930 (knjiga XXII., br. 5) kot enoten zbornik pod naslovom »Slovenija kao predeo i planina«,¹ Ta za slovenski del naše države nadvse pomembna publikacija vsebuje v srbskohrvatskem jeziku objavljene članke naših turističnih pisateljev, dalje leposlovne odstavke iz spisov slovenskih literatov, ki rišejo prirodne krasote in značilno ubranost najlepših predelov naše pokrajine, vmes pa so vpleteni poetični vložki iz naših pesnikov. Prozaični sestavki se čredijo izmenoma v cirilici in gajici, pesmi pa so objavljene v slovenskem besedilu, tako da nam ta lični zbornik kaže v prijetni harmoniji trojni odraz naše jugoslovanske kulturnosti.

Snopič vsebuje nič manj ko 26 sestavkov na 72 straneh.

Uredništvo si je vzelo za nalogo, da s članki raznovrstnega značaja predoči jugoslovanski javnosti Slovenijo kot ozemlje, ki naj spričo svojih prirodnih krasot in zanimivosti privabi v deželo čim več planinskih turistov ter zdraviliških in letoviških gostov. In res utegne ta pisana zbirka interni tujsko-prometni propagandi služiti bolje kakor vsa čisto pretirana časnikarska ali plakatna reklama. Pravim: interni propagandi! Zakaj, za spoznavanje domače zemlje in za medsebojno posečanje jugoslovanskih pokrajin se je doslej le malo storilo, dočim je za vnanjo propagando — v tujini, zlasti v Nemčiji, Avstriji, Češkoslovaški — že prilično dobro poskrbljeno po raznih tujsko-prometnih zvezah in zastopstvih. Seveda način te vnanje reklame še ne doseza izborna organizirane tujsko-prometne delavnosti v sosednih državah, n. pr. v Avstriji, Švici, Češkoslovaški, kjer ima potnik kar v železniških kupejih na razpolago lične brošure in razkošno opremljene albume.² Pri nas pa tujski promet še nima svoje tradicije in zato njega tehnična plat zaostaja za smotrno urejenostjo tujsko-prometnih naprav v drugih državah. Vendar moremo leto za letom videti lep napredek v tem pogledu; saj

¹ V knjigotržtvu se dobiva omenjena številka tudi kot posebna brošura za ceno 20 Din.

² Opozarjamo na krasno publikacijo ministrstva češkoslovaških železnic »Mezinárodní spoje Č. S. R.« na 162 straneh v velikem 4° formatu s slikami v bakrotisku in barvnem tisku; spremno besedilo je v češkem, nemškem, francoskem in angleškem jeziku.

se vsi činitelji, državna uprava, turistovski, sportni in pridobitni krogi vedno bolj zavedajo, kolikega pomena za gmotni in kulturni prospeh je ta panoga gospodarstvenega udejstvovanja.

Uredništvu »Nove Evrope« moramo pohvalno priznati, da je imelo srečno roko pri izbori in razporedbi objavljenih sestavkov.

Najprej podaja panegirično oznako Slovenije dr. R. Andrejka v uvodnem članku »Slovenija kao predeo«: kljub vsem pokrajinskim kontrastom ima Slovenija nekaj samosvojega, kar jo bistveno razlikuje od vseh drugih predelov naše države; tam planinski svet Julijskih in Kamniških Alp, Karavank, tu Kras, tam zopet Dolenjsko in Štajersko hribovje. Oživljajo jo bistre vode, jezera, slapovi, bele cerkvice na gorah in v ravnini, lične naselbine z vrtovi, čebelnjaki, kozolci: vse to daje naši pokrajinski sliki poseben, izrazit značaj. Slično označuje dr. J. C. Oblak v poetično nadahnjemem eséju »Lepoto planinske Slovenije« kot čudovite celote polne kontrastov, kot »divne skrinje polne skritih zakladov«. Zanimivo je, da oba pisca slavita razgled z Ljubljanskega Gradu, ki razgrinja gledalcu vso raznoličnost slovenske pokrajine v glavnih potezah.

Marljivi »periegét« R. B a d j u r a podaja v jasno razčlenjenem in lepo zaokroženem članku »Planinarstvo u Sloveniji« točno sliko o naši planinski turistiki in o delovanju SPD (ki deluje kot organizacija od l. 1893., ne: 1881.).

Članek našega odličnega znanstvenika Ferd. Seidla »Krečni Alpi« nudi geološko karakteristiko Savinjskih Alp, prepleteno s subjektivnimi refleksijami, ki pričajo, da more tudi geolog estetski občudovati mogočno tektoniko gorstva. Sestavek je očitno posnet iz Seidlovega standard-dela »Kamniške ali Savinjske Alpe«. — Strokovnjak v zadevah tujskega prometa, Vlad. Pintar, je objavil pet člankov, ki v mirni stvarnosti opisujejo posebnosti in prednosti naših najlepših letoviških krajev: »Bohinj«, »Bled i okolica«, »Gornja Savska dolina« in »Kamnik«, posebe pa še sestavek »Lečilišta i letovališta u Sloveniji«, v katerem je vsako izmed enajstih naših zdravilišč in kopališč primerno označeno; v formalnem pogledu sta najboljše izoblikovana prva dva sestavka, o Bohinju in o Bledu. Pogrešamo pa posebno črtico o Jezerskem, ki je sicer kar ob kratkem odpravljeno kot privesek k »Gornji Savski dolini«; zakaj, po našem mnenju utegne Jezersko spričo svojega edinstvenega položaja kot zračno zdravilišče, ležeče v visokodolinskem sklepu, zavzeti kaj odlično mesto med našimi alpskimi letovišči.

Svoj odstavek bi zaslužila tudi Ljubljana ne samo kot kulturno in prometno središče Slovenije, temveč tudi kot mesto, spričo svoje subalpinske klime primerno za letovanje gostom zlasti iz južnih in vzhodnih krajev naše kraljevine. Saj še dobro pomnimo, da so v predvojni dobi radi prihajali v Ljubljano letoviščarji iz Primorja. Pogoji za letovanje so dandanes še ugodnejši: Ljubljana se je razširila, stanovanjske prilike so udobnejše zlasti v počitniških mesecih, dobila je udobna kopališča in izprehajališča, izleti v znano lepo okolico so spričo avtobusnega in železniškega prometa znatno zložnejši.

O Rogaški Slatini, tem najučinkovitejšem in udobno urejenem zdravilišču evropskega slovesa, pišeta dr. F. Šter in dr. Fr. Kolterer: prvi označuje nje pokrajinsko lepoto in moderno urejenost zdraviliških naprav, ki so v mnogem oziru tujcem merilo za presojo podjetnosti in modernosti naše državne uprave; drugi pa poudarja zdravstveni značaj tega že nad 300 let znanega zdravilišča in njega slovečih vrelcev: Tempel, Styria in Donati.

Vrsto strokovnih člankov zaključuje dr. Ivo Belin z razboritim in s statističnimi podatki utemeljenim eséjem »Položaj Slovenije u našoj privredí«. Reči moramo, da nismo še čitali tako precizno podane oznake naših gospodarskih prilik. Pisec Sloveniji brez oklevanja priznava prednost v gospodarski urejenosti pred vsemi

drugimi pokrajinami v državi: Slovenija da že zavzema v Jugoslaviji slično mesto, kakor so ga imele v bivši Avstriji Sudetske dežele; imamo obilico premoga in vodnih sil, prebivalstvo je pismeno, podjetno in se spretno udejstvuje v industrijskih podjetjih. Belin poudarja, da ima industrija v Sloveniji vse pogoje za čim širši razvoj in da bo v nekaj letih vsaj polovica prebivalstva zaposlena v industriji in trgovini. Gospodarska solidnost da se kaže v razvitem združništvu in v koncentraciji kapitala v velikih denarnih zavodih; saj odpade 60% vseh hranilnih vlog v državi na slovenske zavode. Toda: če uvažujemo neugodne glasove, ki se včasih čujejo o težkočah našega gospodarskega položaja, se nam mora diagnoza dr. Belina zdeti malce — preoptimistična. Sicer pa sprejemamo bodrilno priznanje, ki ga izreka odlični nacionalni ekonom, hvaležno na znanje.

Med te opisovalne in strokovne sestavke je uredništvo z dobrim ukusom vpletlo niz leposlovnih odlomkov iz nekaterih naših prozaikov. Iz Fr. Erjavčeve potopisne črtice »Na kraški zemlji« je vzet odstavek »Na Krasu«; Cankarjev slavospev »Vrhnik« iz povesti »Aleš z Razora«; Iv. Tavčar opisuje »Proleče na Gorenjskem« (uvodno poglavje iz spisa »V Zali«); Fr. Ks. Meško je zastopan po sličici »Koruško selo« (iz povesti »Sin«, Lj. Zvon 1915); Al. Kraigher je objavil iz slovitega »Kontrolorja Škrobarja« oznako »Slovenskih Goric« (črtici se pozna, da ni enotna, temveč strnjena iz treh odlomkov); Jan. Mencinger pa je prispeval iz svojega »Abadona« (Lj. Zv. 1893) začetek drugega poglavja kot oris »Bizeljskega«. Tudi ne smemo prezreti Jos. Vandotovičih zanimivih črtic »Bohinjski fragmenti«, v katerih nam čara pred oči privide iz sive davnine, ko so bili staroslovanski bogovi našli v Bohinju svoje zadnje zatočišče ali ko je bila Komna še kraljestvo bajnega Zlatoroga. Pisec bi želel, da bi se kje na Komni dvignil spomenik prvemu slavitelju te pokrajine, nemškemu poetu Baumbachu. Zakaj pozablja o tej priliki omeniti prepesnitelja Funtka, zakaj prezre izvirnega Aškerčevega »Zlatoroga«? V ostalem pa imajo Vandotovi »fragmenti« svojo leposlovno vrednost.

Isto velja o lepo zasnovani črtici »Kiklop« gospe F. Copelandove, to je o prevodu članka »The Cyclops«, ki ga je ta odlična alpinistka objavila v angleškem jeziku v uglednem londonskem listu »The London Mercury« januarja 1930. Kdo je ta Kiklop? Prisojnik s svojim mogočnim strmim pobočjem in z značilnim »očesom«, z »Oknom«. Samobitni opis divne gorske pokrajine ob Pišnici do Vršiča ter drzna plezalna tura, ki jo je bila podjetna dama opravila najprej sama, pozneje pa v družbi dveh slovenskih alpinistov, Al. de Reggija in Ed. Deržaja, utegne pri čitateljih hrvatskega in srbskega roda vzbuditi živo zanimanje za visokogorsko turistiko. O krilatlici navdušene alpinistke, da »se plezalec rodi, a ne vzgoji«, bi se dalo širše razpravljati; bržčas ji ne bodo vsi naši planinci pritjevali. Subjektivni momenti, ki jim večča pisateljica daje v svoji črtici iskrenega izraza, pričajo, da ji plezalna alpinistika ni zgolj sport brez etičnega jedra. — In končno bodi pohvalno omenjena nežna črtica ruskega turista Pavla Askočenskega »Ruski grobovi u Sloveniji«, ki se v elegični ubranosti spominja vojnih žrtev svojih rojakov, katerih kosti krije ruša slovenskih gorá nedaleč od Jezerske kočé in na Vršičkem klancu.

Izvirne članke je spretno prevedel na srbskohrvatski jezik D. Težak. Kolikor smo prevod primerjali z izvirnikom, moremo ugotoviti vobče dobesedno skladnost; malenkostnih netočnosti ni vredno navajati.

Odstavki v vezani besedi so objavljeni vsi v slovenskem besedilu; tako: trije odlomki iz Prešernovega »Krstá pri Savici« — stihí o »snežnikov kranjskih sivem poglavarju«, o Bohinjskem jezeru in o Bledu, — dalje Funtkova romanca »Blejski zvon«, Golarjeva »Gospa Sveta«, Iv. Al-

brechtova meditacija »V Rožu« in G. Anglova pesnitev »Bela Krajina«.³ Ker nam je znano, kake težkoče povzročata celo inteligentnemu čitatelju Srbu ali Hrvatju slovenski tekst, bi bil jezikovni in stvarni komentar (pod črto) vsekakor umesten. Zakaj težko, da bo bralec dodobra umel omenjene pesmi — brez potrebnih jezikovnih in zemljepisnih pojasnil. Umevanje Prešernovih verzov je otežkočeno tudi radi tega, ker so objavljeni v prvotnem zapisu.

»Sloveniji« je priložena umetniška, v bakrotisku izvedena reprodukcija osmih fotografiskih slik, ki nazorno predočujejo značilne prirodne krasote naše pokrajine: Triglav, Ojstrico, Bled, Bohinj (Sv. Janez), Jezersko, Kokro (s pogledom na Kočno in Grintavec), Rogaško Slatino (z Donačko goro). Za sliko Kranjske Gore bi bil vsekakor primernejši tak pogled, ki predočuje obenem impozantni planinski propekt (z Martuljkovo ali s Prisojnikovo skupino). Druga priloga je pregledna karta Slovenije v črnem tisku z navedbo vseh v tujsko-prometnem oziru pomembnih krajev, letovišč in zdravilišč. Za pregled planinskih tur spričo malega merila (1:1.000.000) ni poskrbljeno; vertikalna obrazba sploh ni našla izraza. Čudno, da sicer točni risar ni vrisal železniških prog Ormož—Ljutomer—Murska Sobota in Rogatec—Krapina. — Besedilo samo pa krasil deset vinjet po perorisbah Ed. Deržaja; večina njih se prav čedno odraža na sicer hrpavem papirju. Žal, da so vse te sličice ostale neoznačene; saj niti poznavalec naših krajev ne more vseh pogoditi, kaj še-le tujec, če mu je Slovenija doslej še — deveta dežela.

*

Uredništvo je naslovlilo svoj lični zbornik z imenom »Slovenija«, s čimer je posredno priznalo, da ne kaže opustiti imena, ki pritiče pokrajini enotnega narodnega, kulturnega in prirodnega obeležja. Banovine kot politično-upravne enote imajo svojo zakonito odredeno poimenovanje, za propagando v tujsko-prometnem pogledu pa so umestna stara zgodovinska, v svetu znana imena: Dalmacija, Bosna, Hercegovina, Črna Gora, Srem, Šumadija, Stara Srbija i. t. d., slično kakor ima Francija kljub podéli v departemente še vedno svojo Provanso, Bretanjo, Normandijo, Šampanjo. Tako tudi Dolenjske, Gorenjske, Notranjske, Štajerske ne moremo pogrešati.

»Nova Evropa« je s »Slovenijo« otvorila serijo »Letovišča in kopališča v Jugoslaviji« ter napoveduje že za prihodnjo številko novo zbirko »Crna Gora sa Durmitorom i Južna Srbija«. Postopoma pridejo na vrsto vse jugoslovanske pokrajine. Vsak rojak, ki mu je pri srcu spoznavanje naših zanimivih pokrajin in želi videti napredek v tujsko-prometnem in sploh turističnem pogledu, bo z iskrenim zadovoljstvom pozdravil ta razveseljivi pojav smotrnega dela. Ne zadoštuje pa samo platonična propaganda s pomočjo krasoslovnih spisov. Pričeti je treba, in sicer čim preje, tudi aktivno propagando z živo besedo, na javnih predavanjih s pomočjo diapozitivov in filmov⁴ po vseh krajih naše kraljevine; tudi radio bo dobro služil temu poslu. Vse organizacije, ki jim je namen pospeševati tujski promet, kakor »Zveza za tujski promet«, »Tujsko-prometni svet Dravske banovine«, »Tujsko-prometni svet mesta Ljubljane«, »Slovensko Planinsko Društvo«, uprava državnih železnic, društvo hotelirjev i. t. d., naj bi započele skupno akcijo. Le tako je pričakovati vidnih in trajnih uspehov. »Slovenija« »Nove

³ Omenjeno bodi, da se vsi pesniški vložki — razen Prešernovega — nahajajo v Slovenski čitanki za IV. razred srednjih šol, odkoder so očitno prevzeti. Čitatelja bodo motile nekatere grde tiskovne napake, kakor: prekresen zvon (= prekrasen); ne razpreza (= se razpreza); oklica (= okolica) i. dr. — W.

⁴ Turist. klub »Skala« pripravlja že dve leti film o slovenskih Alpah, ki je, kakor čujemo, v glavnem že dogotovljen. — W.

Evrope« pa pomeni prvi, dobro zasnovani in poudarni podvig k sistematičnemu delu za spoznavanje naše pokrajine. Da bi motiv »lepe naše domovine« ne ostal samo retorični okrask slavnostnih govorov!

»**Domači prijatelj**«. Januarska številka te ilustrovane družinske revije je v dveh tretjinah svojega obsega posvečena našemu smučarstvu. Veliko število slik, 28 jih je, velikih na celi strani ter manjših in majhnih, nam kaže gore v zimskem krasu, divna smučišča, prizore iz življenja smučarjev; torej nekako panoramo smučstva. Največ slik je prispeval neumorni prof. Janko Ravnik; njegovo ime jamči za prvovrstnost posnetkov. Vzporedno s slikami se s posebnimi članki sistematično opisuje smučarstvo. Uvodni članek piše o »Razvoju smučkega sporta pri nas«, dr. Pirc Ivo govori o zdravstveni strani smučkega sporta, o »Smučarstvu in mladini« se razpravlja v prihodnjem članku, A. Mrak je spisal mično »Božično zgodbo« v Kranjski Gori, Ivo Zor pa noveleto »Novoletna zarja«, Mirko Kajželj nudi (»Smučar«) vpogled v dušo smučarja, J. B. opisuje, kako je prišel »S smučmi na Staničevo koč«; izvemo tudi, kako se dela »telemark« na — parketu; opasnost smučstva pa je predmet povestice »V snežnem objemu«. — Celoletna naročnina revije je 60 Din. J.

Naše slike. Jalovec s Slemena. Najsijajnejši vrh Julijskih Alp je pravzaprav Jalovec. Celo leto smo ga na ovitku Planinskega Vestnika prikazovali; izkažemo mu čast, da ga ob začetku novega leta uvrstimo med naše redne slike. Vidimo ga tukaj z visoke planote Slemena pod Mojstrovko v zgodnji spomladi, ko je še obdan s širnimi snežišči. Visok je 2643 m in torej po višini tretji za Triglavom (pred njim sta Škrlatica in Dovški Križ). Stoji tam na klinu naše meje proti Italiji kot mogočen branik. Popolnoma po naši strani morejo na njegov vrh prispeti le plezalci; drugi ga morajo obkrožiti od juga in pri tem prestopati preko meje, kar je že nekojemu našemu planincu napravilo neprilike. Zato bomo pač tudi preko nebatičnih sten Jalovca morali prirediti zavarovano pot in ga napraviti pristopnega širokemu krogu planincev. Saj kraljuje Jalovec nad prelepo Planico, ki se vedno bolj odvarja prometu in tudi zimskemu sportu; bilo bi pod našo častjo, da bi ga opazovali samo od spodaj. — Upajmo, da se kmalu uresniči ta načrt! T.

Od uredništva. Ta številka je iz tehničnih razlogov za pol pole razširjena; prihodnja številka bo za toliko krajša.

VSEBINA: Dr. Jos. C. Oblak: **Priroda** — naša učiteljica (str. 1). — A. R.: † Dr. Dušan Mitrović (str. 2). — Miha Potočnik: **Varijanta v Triglavski steni** (str. 7). — Maks Iglič: **Severna stena Kranjske Rinke** (str. 10). — Ing. V. Šega: **Les Eerins in drugo** (str. 12). — Dr. J. Šašelj: **Imenoslovje Koroških Karavank** (str. 16). — **Obzor in društvene vesti**: Dr. Jos. Tominšek: Dr. Henrik Tuma, pomen in razvoj alpinizma (str. 17). Jos. Wester: »Slovenija« v »Novi Evropi« (str. 28). — **Domači prijatelj** (str. 32). — **Naše slike** (na prilogi): Jalovec s Slemena.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40—, za inozemstvo Din 60—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Makar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Pogled s Črnega vrha na Urško goro in Peco.

Fot. Predalič Stane.